

პირველი კლასი

1950

თებერვალი

№ 5

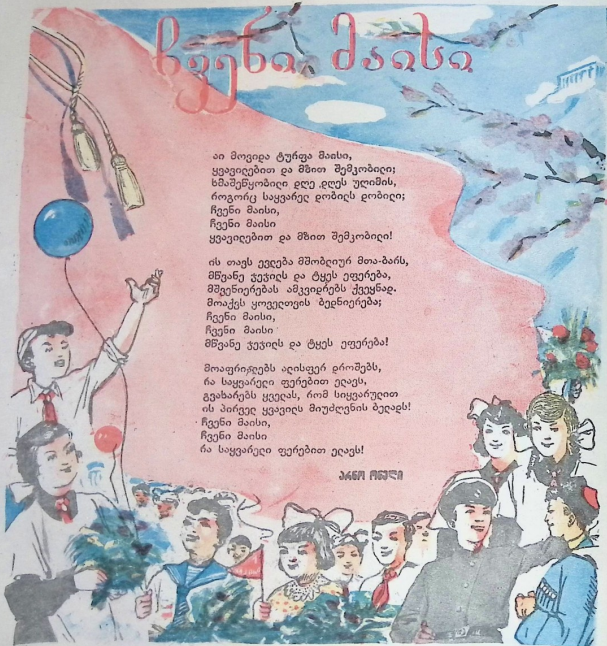
ხვნი მაისი

აი მოვიდა ტურფა მაისი,
 ყვავილებით და მზით შემოხიდი;
 ხმაშენყოხიდი დღე დღეს უღიმი,
 როგორც საყვარელ დობილს დობიდი;
 ჩვენი მაისი,
 ჩვენი მაისი
 ყვავილებით და მზით შემოხიდი!

ის თავს ევლება მშობლიურ მთა-ბარს,
 მწვანე ვეჯილს და ტყეს ეფერება,
 მშვენიერებას ამკვიდრებს ჭიქუნად.
 მოაქვს ყოველთვის ბედნიერება;
 ჩვენი მაისი,
 ჩვენი მაისი
 მწვანე ვეჯილს და ტყეს ეფერება!

მოაფრიწლებს აღისფერ დროშებს,
 რა საყვარელი ფერებით ეღაბს,
 გვახარებს ყველას, რომ სიყვარულით
 ის პირველ ყვავილს მიუძღვნის ბუდას!
 ჩვენი მაისი,
 ჩვენი მაისი
 რა საყვარელი ფერებით ეღაბს!

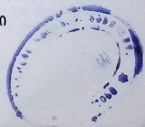
2468 00000

5397

საბჭოთა კავშირის გენერალისიმუსი ი. ბ. სტალინი

დ ი ა დ ი მ ა ი ს ი

ჩვენ განსაკუთრებით შევხაროდით მაისის მოსვლას. და აი მოვიდა კიდევ იგი, გაზაფხულის ეს უმშვენიერესი თვე. სითბომ იმატა. ბუნება მწვანედ შეიშოსა, ხარობს ჩვენი გული. ორი დიდი დღესასწაული გადაიხადა ჩვენმა ხალხმა—პირველი მაისი და ცხრა მაისი. და არა მარტო ჩვენმა ხალხმა.

პირველი მაისი მშრომელთა საერთაშორისო სოლიდარობის დღესასწაულია, ყველა ქვეყნის მუშათა ძმობის დღეა. ნამდვილი საყოველთაო—სახალხო დღესასწაული იყო ეს დღე საბჭოთა კავშირში. რა შეედრებოდა იმ წარმატაც სანახაობას, რაც იმ დღეს საბჭოთა კავშირის დედაქალაქში, საყვარელ მოსკოვში, წითელ მოედანზე გადაიშალა. მხნედ, ლაღად მიაბიჯებდა დემონსტრანტთა უწყვეტი ნაკადი. იყო ზღვა ხალხი. მაისის ნელი ნიაგი აფრიალებდა დროშების ტყეს. დემონსტრანტებს მიჰქონდათ დიდი ლენინისა და დიდი სტალინის საყვარელი პორტრეტები. ყოველ კოლონას წინ უძღოდა დიაგრამები, მაკეტები, პლაკატები, რომლებზეც გამოხატავდნენ ჩვენი ხალხის მიერ სოციალისტური მშენებლობის ყველა უბანზე მიღწეულ გამარჯვებებს. დიდი ზეიმი იყო ჩვენს თბილისშიც, და არა მარტო მოსკოვსა და თბილისში,—ზეიმობდა მთელი საბჭოთა ხალხი ქალაქებში, სოფლებში. ამ სიხარულს, მოაოებულ გამარჯვებებს ჩვენი ხალხი უმადლის ლენინ-სტალინის პარტიას, ბრძენ სტალინს. ეს—მშობლიურმა სტალინმა გაგვიტენა ესოდენ ნათელმზიანი დღე.

პირველი მაისის დღესასწაულს დიდი ზეიმით შეხვდნენ სახალხო დემოკრატიის ახალი ქვეყნები. ამ დღეს დიდი ზეიმი იყო ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკაში. ამ ქვეყნების მშრომელი თავისუფლად გამოვიდნენ დემონსტრაციებზე. დემონსტრანტთა კოლონები თითქოს ნაბიჯს უსწორებდნენ მოსკოვის დემონსტრანტთა კოლონებს. მოსკოვი, კრემლი!—ეს ის შუქურაა, რომელიც გზას უნათებს მათ სოციალისტურსა. მოსკოვისაკენ მიპყრობილია მთელი მსოფლიოს მშრომელთა ყურადღება. დის-

კოვი, დიდი სტალინი,—აი, იმედი მათი ბედნიერი მომავლისა.

ყველგან როდი ტარდება მაისობა ასე თავისუფლად. კაპიტალისტურ ქვეყნებში მთავრობამ, პოლიციამ მრავალი დემონსტრაცია გარეკა. ბევრგან სისხლიც კი დაიღვარა. მაგრამ პირველ მაისს მთელი მსოფლიოს მშრომელებმა გაბედულად გაილაშქრეს ომის გამჩაღებელთა წინააღმდეგ. მშრომელ ხალხს არ სურს ომი, რასაც ამზადებენ ამერიკელი და ინგლისელი კაპიტალისტები. დიდი და ძლიერია მშვიდობისმოყვარეთა ბანაკი.

მშვიდობისათვის ბრძოლის ღონისძიებით ჩატარდა ჩვენს ქვეყანაში კიდევ მეორე დღესასწაული—ცხრა მაისი, პიტლერულ გერმანიაზე გმირი საბჭოთა ხალხის გამარჯვების დღე. მხოლოდ ხუთი წელი გავიდა იმ დიდი გამარჯვების დღიდან, მაგრამ რამდენი რამ გაკეთდა ჩვენს ქვეყანაში ომით დანგრეულის აღსადგენად. ნანგრევებიდან აღსდგა მრავალი ქალაქი, აშენდა, აშუშავდა მრავალი ახალი პირობილი ქრონოსადგური, ქარხანა, სკოლა, კლუბი, თეატრი... ჩვენი ქვეყანა უდიდესი წარმატებით ამთავრებს მშენებლურ მუშაობის აღდგენისა და განვითარების მეოთხე სტალინურ ხუთწლეულს.

ჩვენი ხალხი იშუშებს ომით მიყენებულ ტრილობებს. და მას არ სურს ახალი ომი. საბჭოთა ხალხი მშვიდობისათვის ბრძოლის მეტაურია მთელს მსოფლიოში. მილიონობით მშრომელი ახალგაზრდა მშვიდობის მომხრეთა დროშის ქვეშ დგას. საბჭოთა ახალგაზრდობა, რომელსაც კომუნისტური სულისკვეთებით, პროლეტარული სოლიდარობის სულისკვეთებით ზრდის ლენინ-სტალინის პარტია,—მთელი მსოფლიოს დემოკრატიული ახალგაზრდობის ავანგარდში მიდის.

სტალინური მზით გასხვივებული ჩვენი ბედნიერი ახალგაზრდა თაობა, თავისი გმირული შრომითა და შეუპოვარი სწავლით, მაგალითის ძალეგს დემოკრატიული ქვეყნების ახალგაზრდობისადმი.

მეგობარი მიტომ მინდა,
დამეხმაროს გასაჭირში.
თუ კარგი ვარ — გაუხარდეს,
თუ ცუდი ვარ — მითხრას პირში.

ავად გავხდები... თვით ახლაც კი
სულ მახველებს, სულ მათრთოლებს;
გამოცდები ახლოვდება,
მე — ჩამოვრჩი თანატოლებს.

გამოცდები ახლოვდება!
ვაი, რალა მეშველება!
უნდა ტოლებს დავეწიო, —
შორს წოლა და შესვენება!

ვენაცვალე ჩემს რუსიკოს,
მოვიდა და ვიგრძენ ძალა,
მომიტანა განვლილი თქმა
და ათასი სხვა მასალა.

დავჯექი და ვიმეორე
ლღისით, ღამით, ცხადად, ძილში...
მეგობარი მიტომ მინდა,
დამეხმაროს გასაჭირში.

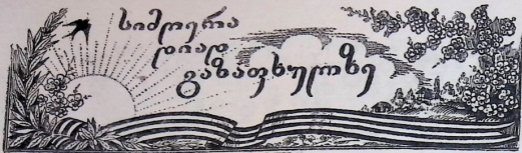
და რუსიკოს შემწეობით
მოვემზადე ისე კარგად,
ყველაფერი აღვიდგინე,
რაც ციებამ დამიკარგა.

მასწავლებელს ვეტყვი ახლა:
კარგადა ვარ ჯანზე, ფერზე,
გამოცდებზე მკითხეთ ბევრი,
გიპასუხებთ ყველაფერზე!

ი. გრიშაშვილი.

პოეტი-აკადემიკოსი, სტალინური პრემიის
ლაურეატი

ცყ სრიალუშს, — და აწივი
სერაფს ლაქვარდს მზლავრი ყრთუშით;
ყვავილუშით შიშოსა
მინდორი და ჯილა შთუში!..

ღუღუშში თქრიალუშინ
გაშათხულის ნიაღვრუში...
ეს დრო იყო — მცრის შუნაგის
ზღუდეშს რომ მივარღუჯდით.

ეს დრო იყო, როცა შერლინს
შეჟუნგრიეთ რკინის კარი,
როცა დაშნა მცარჯალისა
ბირს დაყცა გადაშცყდარი!..

როცა სბლია შორთცუშას
ჩუენი ხალხის ხმა და ნუშამ;
ეს დრო იყო... გაშათხულშა
შოგვილოცა გამარჯუშა!..

გავიშარჯუთ!.. ვულავ ასალი
გამარჯუშის რუკავს ზარი, —
დღუგრბელთბდეს ხალხთა მამა,
შულადი და შეგთშარი!..

შალვა შაველაშვილი

ზურაბის ოცნება

ანდროპოვიძე

მთხრობა

ნახტ. გ. ლიკა

ჯერ კიდევ არ იყო გათენებული, როცა მატარებელი სადგურთან გაჩერდა. ვაგონიდან შუატანის მუზღღაური ჩამოვიდა. თოვდა.

ჩემოდანი თოვლზე დასდო, შარჯლის ტოტები აიყვია, ორგელივ მიმოიხედა. მშრალი თოვლი ეფინებოდა მიწას, სახლებს, ხეებს. დაიხარა, ჩემოდანი აიღო და გზას გაუდგა.

ექვსი წელია რაც არ უნახავს მშობლიური სოფელი. ექვსი წელი განა მცირე დროა ბალტიის ზღვაში წყალქვეშა ნავს მეთაურობდა, ფაშისტებს ებრძოდა.

თოვლმა ფეხი დაუსველა, გაუთოებელი შარჯლის ტოტები ჩერებს დაემსგავსა, მაგრამ იგი მანძი სიაშოვნებით მიამიჯებდა, თანაც აჭეთ-იჭით იყურებოდა.

გათენებისას მწვანედ შეღებილ ჭინჭარს მიადგა. საღებავი ალაგ-ალაგ შემოსცლოდა ჭინჭარს. ამ დროს ჭინჭართან მდგარი, სურთით შემოსილი ვაშლის ხიდან ჭახჭახით შაში გადაფრინდა. მგზავრმა აიხედა. ხის კენწე-როებს ბლომად შერჩენოდა ვაშლი:

„დაბერდნენ ჩემი მშობლები, თორემ ხეზე ვინ დასტოვებდა ვაშლს!“ გულისტიკიელით გაიფიქრა და ჭინჭარი შეაღო.

ბუხარის მიღს თვალი შეავლო. ბოლი არ ამოდიოდა.

„ძინავთ!“—გადასწყვიტა მან. მტრია არ შემოვივება, ალბათ დაბერდა, ან მოკვდა.

სახლის კარზე ფრთხილად დააკაკუნა. კარები მოხუცმა დედამ გააღო, თოვლისაგან გათითრებული ვაჟაკი ვერ იცნო.

—ვერ მიცანი, ნენა?

—ნენა შემოგველოს, შეილო,—აჭეთინდა და შეილს შემოეხვია.

ლოვინიდან მამა წამოიჭრა და შეილი გადაპკონცა.

—ზურიკოს ძინავს?— იკითხა მოსულმა.—ჩემს მეუღლესაც ძინავს?

—ზურიკოს ახლავე გაავლიძებ, შეილოს გიორგი. პელავია კი თბილისშია, ზეგ ჩამოვია.

დედა მეორე ოთახში შევიდა.

ფეხშიშველი, ხუტუქთმიანი, ლამაზი ბიჭუნა გამოეყარა და მამას კისერზე ჩამოეკიდა.

სიღამოს, ბუხართან, სამფეხა სკამზე რჯდა გიორგი, მუხლებზე ზურაბი ეჯდა. ოთახში თავი მოეყარათ მის ნათესავეებსა და მეზობლებს.

გიორგი ბუხარში აღმოდებულ კენძს სიყვარულით შეჰყურებდა და უამბობდა იქ მყოფთ:

„ზამთარია. თოვს. წყალქვეშა ნავი ფრთხილად მიმყავს. ფაშისტები ზღვას ნაღმავენ. მიდიხარ წყალში, ევრაფერს ხედავ. ზევით ამოსულა საშიშია, მტრის თვითმფრინავები დაფრინავენ, შეგნიშნავენ და ბომბებს დაგაფრინ. უცებ, რალაცას გაეხახუნა ნავი. ყველა დაძაბულია. უთუოდ ნაღმია, სადაცა იფეთქებს და ჩვენს ნავს დალუპავს. მაგრამ, ნაღმი არ გასკდა, ხმაური აღარ ისმის, ყველამ თავისუფლად ამოისუნთქა. დროგამომეებით ზევით ვიწვეთ, პერისკოპით“

* პერისკოპი — წყლის სიღრმეში ზღვის ზედაპირის დასათვალიერებელი ბელსაწყო.

ზღვის ზედაპირს ვათვალისწინებთ. აი, შორით კვამლი გამოჩნდა. მცირე ხნის შემდეგ გარკვევით ისახება დიდი გემი მაღალი ანძებით. გემის გარშემო ჯაფშნიანი კატარღებია. ვუსახლოვდებით ერთმანეთს. გემი უკვე ახლოა. ტორპედო * ვესროლეთ. ჩვენი ნავი შეტორტმანდა და გვევით ეშვება, მოტორი გამოთვლია, ნავში დუმილია. მცირე ხნის შემდეგ აფეთქების ხმა გვესმის. ვეხარია, დავალუბა შესრულებულია, მტრის გემი იძირება. ჯაფშნიანი კატარღები გვეძებენ, სპეციალური აპარატები აქვთ მომარჯვებელი, რომ ჩვენი ნავის მოტორის ხმაური გაიგონონ. ჩვენი მოტორი კი დუმს, ვერ მიხვდებიან სადა ვართ. ჯაფშნიანი კატარღები ბომბებს ყრიან ზღვაში. ხან შორს, ხანაც ახლოს სკდებიან ბომბები. ჩვენი ნავი ირყევა. ხანდახან ისე შეარყევს ნავს და ათრთოლებს, რომ შეშინებული შევცქერა ქიმებს. ასე მგონია დაილეწა ქიმი და წყალი შემოდგაფუნდა ნავში. ეცდილობთ წონასწორობა დაეცვათ, ყველაფერს ვეძიდებით.

გადის ერთი, ორი საათი, ირგვლივ სიწყნარება. ჯაფშნიანი კატარღებზე არ ხმაურობენ მოტორები. მტერს სურს მოგავტყუოს, მაგრამ ჩვენ ვიცით, რომ მტერი ზე-

* ტორპედო — განსაკუთრებული სახის ყუმბარა, რომელსაც წყალქვეშა ნავიდან ისვრიან.

ვითაა, არსად წასულა. მოტორები სდუმს, მაგრამ მტერი უხიზლადაა, ჯაფშნიანი კატარღები ჩვენი ნავის ახმაურებას ელოდებიან, რომ მერე ბომბები დაგვაცხარონ. დიდხან ვართ ასე...“

გიორგი გაჩუმდა. თვალები მოწყურა, მერე თქვა:—ასე ხდებოდა ხშირად. დაიღუბოდნენ ლოდინი და მერე თავს დაგვანებებდნენ, მოგვეშორებოდნენ. ჩვენ კი კვლავ განუვარძობდით გზას და მტრის ხომალდებს ველომებოდით.“

ზურაბი სმენად იყო ქცეული, მაშას თვალს არ აშორებდა. მისი ფიჭვი ლურჯად გაშლილ ზღვას დასტრიალებდა. ასეთი იყო ზღვა, ბათოშში რომ ნახა შარშან.

—წყალქვეშა ნავზე მზდელი ვერ იმუშავებს—წარმოსთქვა გიორგის შეზობელმა, მოხუცმა კოლმეურანემ.

—მართლაც—დაუდასტურეს სხვებმა. გიორგის მშობლები ერთად ისხდნენ. ბედნიერი მამა ამაყად უმზერდა ორდენებითა და მედლებით დამშვენებულ შვილის მკერდს. დედა სიხარულის ცრემლს იწმენდა და შვილის ვაჟკაცურ სახეს უსაზღვრო სიყვარულით შეჰყურებდა.

ზურაბი კი ფიქრობდა: ვისწავლი, და, როცა მამასავით დიდი ვიქნები, წყალქვეშა ნავზე ვიმზახებები!

ვეპენი (ლოლაგოვსკი)

 ზერბაიჯანი, აზერბაიჯანი!
ვინ ნახა მხარე უფრო ზღაპრული!
მიცურავს ნისლი კასპიის ზღვაზე,
ჩანან ანძები ნისლში ჩაფლული.

და ბაქოს თავზე, სამხრეთის ღამით,
აღმასის ღამბრებს არა აქვთ რიცხვი.
სუნთქავენ დიდი საწარმოები
და ქარი დაჰქრის ქვიშაზე ზღვისპირ.

პროჟექტორები აპობენ უკუნს
და შორეული მესმის თქარუნი,
თითქოს კდლოვანი ბილიკით მოჰქრის
გმირი ქოროლი აბჯრის ქლარუნით.

ყვავილთა მხარევე აღმოსავლურო,
კასპიისპირა ბურჯი ხარ ჩვენი.
რად მოიგონეს სამოთხე ცაში,
როცა ყვავილობს მულანის ველი.

ჩასჭიდებია ქვას ღურჯი ვაზი,
შემწიფებია მარცვადი ყურძენს
და შავ-მოდურჯო, ალტაცებუდი
მისი თვალეზი ქვეყანას უცქერს.

მე შენს ყვავილებს ვუმღერი ასე...
ვარ, მაპატიე, აღუშვოთველი—
დააჭიდოვეს გენერლის ჩინით,
ვიცი, ოცდაექვს კომისრის მკველი.

ის არ ცხრება და — „ესროდე, მოჰკად!“
ძილშიც აბოდებს გვედის წინილსა,
მას იზიდავენ მთის მწვერვალები
და ნავთი—სისხლი დედამინისა...

მშვიდობის ცისქვეშ მაგნოლიებმა
დაე, სურნელი გული გაშაღონ!
ყველა მოტორში შენა ხმაურობ
აზერბაიჯანო, აზერბაიჯანო!

თარგმანი მუსტან ლიბანიძისა

საზღვაო მარცხენის საბჭოთა რესპუბლიკა

ოკდათი წლის წინათ, 1920 წლის 28 აპრილს აზერბაიჯანის მშრომელდება, დიდი რუსი ხალხის დახმარებით, თავის ქვეყანაში დაამყენა პირველი თეაზიულ-მემაქლეური რეჟიმი და დაამყარეს საბჭოთა ხელისუფლება. აქედან იწყება ამ ქვეყნის სამშენებლო. თუ რეველუციამდელი აზერბაიჯანი მე-აღორქინება. თუ რეველუციამდელი აზერბაიჯანი მე-აღორქინება ერთ-ერთ ყველაზე უფრო ჩამორჩენილ მხარეს წარმოადგენდა, სტალინური ხუთწლიანი პერიოდში იგი მოწინავე ინდუსტრიულ რესპუბლიკად გადაიქცა.

აზერბაიჯანის დედაქალაქი ბაქო საბჭოთა კავშირის ნათლობაზედ და ნათობადმუშაების ყველაზე ძლიერი ცენტრია. სამამულო ომის პერიოდში ძირითადად აზერბაიჯანის ბუნებით მრავალფეროვან საბჭოთა ავიაცია, ტანკები, რომლებიც ანადგუმბოდნენ გერმანულ ავაზაცია არმის.

მეგრამ მარტო ნათობით როდია ქებული აზერბაიჯანი. ქალაქ ციოვადთან მოიპოვება დაშექსანის მაღალბარისხივანი რკინის მდინის საბადო და ახლო მომავალში ამიერკავკასიის მეტალურგიული კომბინატი აზერბაიჯანიდან მიიღებს მადანს. ამით კიდევ უფრო განამტკიცდება ეკონომური კავშირი აზერბაიჯანსა და საჭარტველოს შორის.

თანამედროვე აზერბაიჯანში არის მანქანათმშენებლობის, სითამადრო, ქიმიური, გემოკების, სავეტერინარიული და მრეწველობის სხვა ფაქტები, რომლებიც სტალინური ეპოქაში შეიქმნა და განვითარდა.

ქვეყნის სახალხო მეურნეობაში დიდი ხვედრითი წილი აქვს სოფლის მეურნეობასაც. ასე მებაოთაოდ, აზერბაიჯანი არის სსრ კავშირის მეტამეობის მეორე მაგნა შუა აზიის შემდეგ და იგი თავისი ბაზებით სავსებით ამაყოფილებს ამიერკავკასიის მომქე რესპუბლიკების მოთხოვნებს. აზერბაიჯანის სოფლის მეურნეობაში დიდი მნიშვნელობა აქვს აგრეთვე მეთამბაქოობას, მებელობას, მეამრეშუმეობას... ათ-

ოდ წლის წინათ აზერბაიჯანის სამხრეთ-აღმოსავლეთ ნაწილში — ლენკორანის რაიონში, სადაც თბილი და ტენიანი ჰავა, შეიქმნა საბჭოთა კავშირის სუბტროპიკული კულტურების მეორე ბაზა. ე. წ. "კასპიის კონდოი", სადაც უკვე ასეულ ჰექტარზე გაშენებულია ჩაი, ციტრუსები, ძვირფასი ტენიანი

კულტურები... ზღვის სანაპიროებზე მისდევენ მეთევზეობას. აზერბაიჯანიდან სსრ კავშირის მსხვილ ქალაქებში დიდი რაოდენობით მიდის თევზული და ძვირფასი შვი ხიზილა.

აზერბაიჯანის სახალხო მეურნეობის შემდგომ აღმავლობას ხელს შეუწყობს მიხეგრანურის პირობულ-სადგურის მშენებლობა, რომელიც თავისი სიმძლიერით ყველაზე დიდი იქნება საბჭოთა კავშირში დიეტრო-ავიის შემდეგ. აატირსფერ მთასთან შეგუბდება მტკვარი, გაეუფდება კანალი და თავისი ფართობით სვეთის ტიამ (სოხეთის სსრ) გადააჭარბებს. მიხეგრანურად დენს მოაქვდის ბაქოს და სხვა ქალაქებს. ამასთადაც ამ წელით მოარწყვება 600 ათასზე მეტი ჰექტარი მიწა, დიდმდე გამოუყენებელ მტკვარ-არაქსის დაბლობზე.

აზერბაიჯანულს ხალხს უდიდესი წარმატება მოიპოვა განათლებისა და კულტურის უარგში. თანამედროვე აზერბაიჯანი მთლიანი წერა-კითხვის სკოლაობის ქვეყანაა. ამჟამად რესპუბლიკაში არის 19 უმაღლესი სასწავლებელი, 1 მცვეთერება აკადემია, 60 საექსინერო-კვლევითი ინსტიტუტი, ათასობით ბელოთეკა, მრავალი თეატრი, კულტურული დაწესებულებები და სხვ.

აზერბაიჯანის საბჭოთა რესპუბლიკის დედაქალაქი ბაქო საბჭოთა კავშირის ერთ-ერთი ულამაზესი ქალაქი, წარმოადგენს უდიდესი სამრეწველო ცენტრს და ნავსადგურს. ბაქო მდინარია თავისი ისტორიულ-რეველუციური წარსულით. ბაქოს სახელთანაა დაკავშირებული მოლშეიკეური პარტიის გამოჩენილი მოღვაწეების ციოვოლოის, ციოვოს, თარჯონის, მიქოიანის, შუშინანის, ჯაფარიძის და სხვების რევოლუციური მუშაობა.

ბაქოში მუშაობდა დიდი სტალინი და ბელმძღვანელობას უწევდა ბაქოს პროლეტარიატს თვითმპყრობელობის წინააღმდეგ ბრძოლას.

საბჭოთა ხალხების დიდ მშურ ოჯახში იხრდება და მტკიცდება საბჭოთა აზერბაიჯანი. მტკიცედ მიდის წინ ახალ-ახალი გამარჯვებებისაკენ, კომუნისმისაკენ.

დოკ. გრ. ზარალნივილი.

გეოგრაფიულ მეცნიერებათა კანდიდატი

მატარაკ ცხენოსნები

კობე მისი

მოთხოვნა

ნახ. შ. მებრეველისა

მთაზე შეფენილ სოფელს გაედვიძა. ცხენოსნობის მოყვარულ ჩავე შამათავას ოჯახში ყველაზე ადრე გვიცადდა. პერანგისა და მოკლე მარცლის სწორებით იგი აიწვიდან ეზოში ჩავიდა, სადაც მისი საყვარელი ცხენი მარლია იყო დაბმული.

მარლიამ ჩაიფრტუტუნა, ბალახის სრამუნის შეანელა და შექიანი თვალები თავის მოამაგე ბიჭს მიაპყრო. გვიე გრძელ კისერზე მოეხვია მარლიას, თეთრ ფეხებზე ჩაუსვა ხელი. შემდეგ მკვირცხლად მოახტა ზურგზე... გაქენებული ცხენისა ფლოქების თქარუნნი მუნნარით დაფარულ ფერდობებს მოედო.

გვიემ ჩანჩქერს მიალწია. ჩანჩქერში მან დაინახა საშუალო ტანის, გავადაქანებული წაბლისფერი ულაყი. ცხენს საწინთა და საბმერეველით ჰბანდა მუხლებამდე წყალში; ჩამდგარი ბიჭი.

— გამარჯობა ჯოტო! მარულაში მონაწილეობის მისაღებად ემზადები, არა?

— ეგეზადები!— ჩაიციხა ჯოტომ.— ენახოთ რას მოგვიტანს მომავალი კვირა. როგორც სახელით დებურდნებით თბილისიდან!

გვიე ცხენიდან ჩამოხტა, აუვირისთვის ხელი არ მოუშორებია, წინ გაუძღვა მარლიას და ჩანჩქერში შეიყვანა.

გვიე და ჯოტო ერთმანეთის ახლო მეგობრები არიან, მაგრამ ცხენოსნობაში ერთმანეთის მეტოქენი.

კვირა დღეა. საქართველოს სხვადასხვა რაიონიდან ეწვიენენ თბილისს ცხენოსნები. მათ შორის იყვენენ ჯოტო და გვიე.

ბევრი დრო აღარ დარჩენილიყო დოლას დაწყებამდე... მხედრები ცხენებს ამოღვომოდნენ. მარლია ცქმუტავდა, ტორებს აბაკუნებდა ნაწვიმარ მიწაზე. გვიის მარჯვენა

ხელით აღვირი ევირა და მამამისის დარიგებას ისმენდა:

— არ ანქარდე, ცხენი თავისუფლად მიუშვი, მათრახი არ იხმარო!..

ამავე დროს გვიე თავის მეტოქეებს თვალს არ აშორებდა. დაბალი, ქერა, ქოჩორა ხეცესურის ჰაბუქი ვეენ-ცხენთან ტრიალებდა. იგი მოკლეთარიან მათრახს იცემდა ჭრელ ჰაქიქზე. ზუგდიდელი ტანხმელი მხედარი შეეჭურანზე მოკლეცილი მოკლე მანძილებზე ჯირითობდა. ჯოტო და გვიე ერთმანეთს თვალუბით შეხედნენ. „ენახოთ!“ ამოიკითხეს შათ ერთიმეორის თვალუბში.

მაჯის პირველი ნიშანზე გვიემ მოხდენილად შედგა მარცხენა ფეხი უზანგში და მხატე ტანი ნიაკივით აიტაცა ჭრიქინა უნგარზე. ოდნავ შეტოკდა შეხურებული ცხენი. მხედარი შეათამაშა და ლაგამი თეთრად ელვარე ბრტყელი კბილებით გააღრქიალა.

მარულის დაწყების მოლოდინში იპოდრომზე სიჩუმე ჩამოვარდა, მხოლოდ მოუსვენარი ცხენების ფრუტუნნი ისმოდა. აი, დამბანამ დაიქუხა: ეს იყო ნიშანი შეჯიბრების დაწყებისა. ფეხის ცერებით უზანგებზე შემდგარი და ოდნავ წინწახრილი მხედრები მყისვე მოწყდნენ ადგილიდან.

თავიდანვე ჯოტოს ყორანა დაწინაურდა, ათიოდე ნახტომით უკან მისდევდა მას მარლია. თოხარიკით მიდიოდა ხეცესურის ვეენი ულაყი. შემდეგ აქარელთა თეთრა ფაშატები მიგელადენენ და მათ უკან კიდევ ქიხიყელის ფეხმარდი ნიავა ჩანდა.

უკვე რაჯაჯერ შემოირბინეს ცხენებმა იპოდრომის წრე. წინ ისევ ყორანა იყო.

— დროა მიუშვამ!— გაიფიქრა გვიემ და ქუსლი ჰკრა მარლიას გაოფლილ მუცელზე... ცხენმა შემონახული ძალა მოიკრიბა. რამდე-

ნიმე ნახტომის შემდეგ მისი პატარა ყურაც-
ვეტილი თავი ყორანას ნესტოებს გაუთან-
სწორდა. მარლიას ფლოქვეებს თქარუნი ელ-
დად ეცა ჯოტოს: „ფინიშამდე ხომ სულ
ორი შემოვლა-ლა იქნება?“ გაიფიქრა მან.
წრის მოსახვევში მარლიამ კიდევ უფრო უმა-
ტა ნახტომებს. ცხენები მკიდროდ მიიჭრნენ
ერთმანეთთან.

„არ მაჯობოს!“—გაიფიქრა ჯოტომ და ვი-
თომც უტაბედად, მაგრამ გაჭკრა გივის იდა-
ყვი. გივი არ მოელოდა ასეთ უხეშობას ამხ-
ნავისაგან. წონასწორობა დაჰკარგა და ძირს
რომ არ გადამოვარდნილიყო, ცხენის გამწლილ
ფაფარს ჩააფრინდა ორივე ხელით.

—ეს ლაჩრობაა!—მიამხა ჯოტოს პატარა
მხედარმა. მკვეთრი მოძრაობით შეშინებულ-
მა მარლიამ ნაბიჯს უკლო და როცა გივიმ
წინ გაიხედა—ყორანას გამწლილი კლდი დაი-
ნახა. უნაგირზე შესწორდა, მუდარით ჩასძა-
ხა გაოფლილ მარლიას რაღაც.

თითქოს მიხვდაო მხედრის სურვილს,—
ცხენმა მბზინავი კისერი წაიგრძელა, უფრო
წაქვიტა ყურები და ტანმოშვილდული გა-
ქენდა. ფინიშამდე მოკლე მანძილი დარჩა...
უკვე გრიალებს მაყურებლების ტავი...
ისინი პირველობას გივის ულოცავენ, რო-
მელმაც ცხენის ერთი ნახტომით გაუსწრო
ჯოტოს და კიდევ გაატაცა გამარჯვების წი-
თელი ალამი.

გათენების ხანი იყო. გამჟღავნებულ ცის
შუბათზე ჯერ კიდევ კომციმებდნენ ვარს-
კვლავები. მარულაში მონაწილეთ ტკბილად
ქმინათ. მათთვის განკუთვნილ კობშია ორ-
სართულიანი სახლის გრძელ ოთახში, სუფთა
საწოლზე, ჯოტო იწვა.
—ახუ!—იძახდა იგი ძილში. საბნიდან გა-

მოშვერილი მკლავი გაიქნია, თითქოს მათ-
რახს სცემსო. კედელს მიარტყა მოკუმშული
თითები და ტკივილმა გამოაღვიძა. ჯოტომ
დაინახა, რომ იატაკზე ორკეცად გაშლილ
ნაბადზე ძინავს გამარჯვებულ პატარა მხე-
დარს. თვალების სრესით წამოღდა. მას ჯერ
კიდევ ძილის წინ სურდა თავისი ჩანაფიქრის
შესრულება— ბოდიშს მოხდა ამხანაგის წი-
ნაზე, მაგრამ ეგონა, რომ ეს იქნებოდა მისი
თავმოყვარეობის შელახვა. „ახლა კი ყველას
ძინავს, საუკეთესო ღროა...“ — გაიფიქრა
ჯოტომ.

—გივი... გივი!...—მოკრძალებული ჩურჩუ-
ლით ჩასძახა მძინარე გივის ჯოტომ და ამხ-
ნავის მკლავს ფრთხილად შეახო ხელი.

შეკრთა გივი. თავი წამოსწია და ჯოტოს
დაუწყო ცქერა. ფერმიხდილი სახე, გამშრა-
ლი და მიზაოკებელი ტუჩები სინანულში
ჩაუარდნილი ბავშვის იერს აძლევდა ჯოტოს
სახეს. გივის გაუეკირდა, რომ ჯოტო ასეთი
სახით თავს დასდგომოდა.

—რატომ არ გძინავს?—ოდნავ წყენთ
უთხრა გივიმ.

—სიზმარი ვნახე და გამეღვიძა!

—რა ნახე? ვითომ მე რომ ცხენიდან ჩა-
მომაგდე და დავშავდი?!

ჯოტოს შერცხვა. გაიფიქრა: ასეთ მოსწ-
რებულ სიტყვას მოსწრებელი პასუხი სჭირ-
დებოდა და ვანაგრძო:

—არა! ვითომ მე ჩამოვევარი და დეშავე-
დი!—ჯოტო გაჩუმდა, შემდეგ დაუმატა:

—შენდამი ჩემი საქციელით მართლაც
დაშავებულნი ვარ! ცუდად მოგაქეცი გივი-
მპატიე!

გივის ეამა, რომ ჯოტოს შეეგნო თავისი
დანაშაული და სინანულის გრძნობამ იგი ასე
შეაწუხა.

ქუთაისის ნორჩი ტექნიკოსები

სკოლებში გაკვეთილები დამთავრდა. გაზაფხულის შხაბი დღეა. მოსწავლეები მზიარული ბაასით ჯგუფ-ჯგუფად შინ ბრუნდებიან. აგერ ერთი ჯგუფის ორი ბიჭუნა გამოეყო, ქუჩა გადასტრეს და იქვე ორსართულიანი შენობის შესასვლელში შევიდნენ. შენობის კარებთან კედელზე მიკრულია მინის საფარიანი ფურცელი. ბიჭუნებმა ეფრო დერეფანი გაიარეს და მარჯვნივ ერთ დიდ ოთახში შეუხვიეს. აქ გამოფენილია სხვადასხვა მანქანებს, ხელსაწყოებისა და თვითმფრინავების მოდელები. კედლებზე გაკრულია ნახაზები. ყველაფერი ეს გაკეთებულია ქუთაისელი ნორჩი ტექნიკოსების მიერ.

ორი ბიჭუნა, რომელიც ოთახში შემოვიდა, გაემართა კარების მოპირდაპირე სტენდსაკენ.

— თქვენ რა გაანტერესებთ ბიჭუნებო? — შეეკითხა მათ ერთ-ერთი ტექნიკური წრის ხელმძღვანელი.

— ელმავალი გვიანა ვნახოთ. — მორცხვად უთხრა ერთმა მათგანმა.

— პირველად ნახულხომ?

— არა, მე ერთხელ ვნახე, — თქვა იმავე ბიჭუნამ, — მაგრამ ახლა ეს ჩემი ამხანაგი მოვიყვანე და მინდა ამანაც ნახოს.

ხელმძღვანელს გაეცინა. ეტყობა ბიჭუნას ელმავალი მოსწონებია და მისი მოძირობით ამხანაგიც დაუინტერესებია.

— მოდი, ნახეთ! — უთხრა მათ ხელმძღვანელმა და ბიჭუნები სტენდთან მივიყვანა.

სტენდზე გამართულია რკინიგზის პატარა ლიანდაგი. ლიანდაგზე დგას პატარა ელმავალი. ელმავლის ბიუგელი მიბჯენილია საპარეო ხაზზე, რომელიც ლიანდაგის გასწვრივ ლითონის წვრილ ბოძზეა გაქმული.

ხელმძღვანელმა ხელი შეახო ელექტრომავალს... და ელექტრომავალმაც მოძირობა დაიწყო. აგერ ლიანდაგის დასასრულს მიადგა, ცოტა შეჩერდა და კვლავ უკან წამოვიდა. ლიანდაგის მეორე ბოლოში ელექტრომავალი კვლავ ცოტა შეჩერდა და ისევ წინ წავიდა... ასე იმობრავა ელექტრომავალმა, სანამ ელექტროდენი არ გამოართვის.

ამ საინტერესო მოძირობას შემდეგი გარემოება იწვევს: ელექტრომავალში შექანიხეზის სამუშაოებით ავტომატურად ხდება ელექტროძირვის გადაართვა და ელექტრომავალიც საწინააღმდეგო მიმართულებით იწყებს მოძირობას.

ეს პატარა ელმავალი ვააყეთეს ქუთაისელმა მოსწავლეებმა, ტექნიკური სადგურის ნორჩმა ტექნიკოსებმა ს. რევიშვილმა, რ. ჭეღამეა და დ. გალდავამ.

ტექნიკური დაინტერესებული ასეთი მოსწავლეები ბევრია ჩვენს სკოლებში.

მოწინავე ტექნიკური შეცნიერების შესწავლასა და ტექნიკის დეტალებისადმი მისწრაფება ჩვენს მოზარდ თაობაში დღითიდღე იზრდება. პიონერმოსწავლეთა საგრძნობი ნაწილის ოცნებაა გახდეს გამოცონებელი, სახელოვანი ინჟინერი, ფიზიკოსი, ავიაციონსტრუქტორი, ქიმიკოსი, მფრინავი, გემთმშენებელი და სხვ. ტექნიკით დაინტერესებული ბევრი წარსილებული მოსწავლე მართა სკოლის სასწავლო პროგრამით არ ემაყოფილებდა. იგი, სახელმძღვანელო წიგნებთან ერთად, კითხულობს ტექნიკურ ლიტერატურას, დამოუკიდებლად აწარმოებს ფიზიკურსა და ქიმიურ მოვლენებზე დავირობებსა და ცდებს, ცდილობს რაიმე ტექნიკური მოწყობილობა ან მანქანა გააკეთოს, გამოიგონოს; ადგენს ნახაზებს, აკეთებს მოდელებს. ტექნიკით ასეთ დაინტერესებულ მოსწავლეებს თავისი უნარისა და ნიჭის გაფურთქებაში ხელს უწყობენ ნორჩ ტექნიკოსთა სადგურები.

ქუთაისის ნორჩ ტექნიკოსთა სადგურში მიიღო პირველი ტექნიკური წერტილი სახელოვანმა მფრინავმა უფროსმა ლიტენანტმა სერგო გორდაქემ. მან სამამულე ომის პერიოდში საპარეო ბრძოლებში მტრის 8 თვითმფრინავი ჩამოავლია, რისთვისაც მეტროპოლი დაჯილდოებულია ხუთი ორდენითა და ხუთი მედლით. ასევე აღსანიშნავია ქუთაისელი ყოფილი ნორჩი ტექნიკოსები, ამჟამად ექვსგზის ორდენისანი მფრინავები ვ. ყიფიანი და დ. დოლაბერაძე. ქუთაისის ნორჩ ტექნიკოსთა სადგურის ყოფილი ნორჩი ტექნიკოსები: ვ. ივანოვი ამჟამად საზ-

ლეო-საფრენოსნო სკოლის კურსანტია, ბ. დოლონაძე საავიაციო ინსტიტუტის მე-4 კურსის სტუდენტია, გ. ფანცხვა, ფ. ლომ-ბერგი ინჟინრები არიან. ამთავან ნშირად მოღის წერტილები ჭეშაოსის ნორჩ ტექნიკოსთა სადგურის ხელმძღვანელთა სახელზე და სიამოვნებით ივლინებენ იმ დროს, როცა ისინი სადგურში მუშაობდნენ.

ჭუთაისის ნორჩ ტექნიკოსთა სადგურში ხუთი ტექნიკური წრე არსებობს: ავიო-სამოდელო, ელექტროტექნიკური, ფოტო, ქიმიკისა და სატრანსპორტო. ამ წრეებში 179 ნორჩი ტექნიკოსია გაერთიანებული.

ავიო-სამოდელო წრის ნორჩი ტექნიკოსები ავითებენ სხვადასხვა ტიპის თვითმფრინავ მოდელებს. სისტემატურად ეწყობა ავიომოდელისტთა ნამუშევრების გამოფენები. 1949 წლის 21 დეკემბერს, ამანავ ი. ბ. სტალინის დაბადების 70 წლისთავთან დაკავშირებით, ქალაქის სხვადასხვა კუთხიდან ერთდროულად იქნა ამგებული ნორჩ ავიომოდელისტთა მიერ გაკეთებული ხუთი დიდი სამაგრო ბერითი. ქალაქის თავზე ამ ბურთების ფრენამ დიდი აღტაცება გამოიწვია ქალაქის მოსახლეობაში.

ნორჩი ელექტროტექნიკოსები ავითებენ სხვადასხვა სახის პატარა ელექტრომობილებს, მანქანებისა და მექანიზმების მოქმედ მოდელებს. ნორჩმა ტექნიკოსებმა დ. გალდავამ და რ. ჭედიამ გააკეთეს რადიოლოკატორის მოქმედების სადემონსტრაციო ხელსაწყო, რომლის საშუალებით შეგვიძლია განვსაზღვროთ თვითმფრინავის მოძრაობი მოდელის ფრენის სიმაღლე. მიმართულება და მანძილი. ელექტროტექნიკური წრის წევრმა შ. ლიორთქიფანიძემ დაამზადა რენტგენის აპარატი. ამ აპარატით შეიძლება გაშუქების ცდების ჩატარება.

ქიმიის წრის წევრმა ე. კიშინაძემ იშვილმა გააკეთა სპილენძის უანგის ნახშირორყავად ოსდაგენი ხელსაწყო, ი. ნაფეტვარიძემ დაამზადა გოგირდოვანი ვაზის თხევადი სახით მიღების ხელსაწყო. ბ. ტყემელაშვილი — ნახშირუანგის მისაღები ხელსაწყო და სხვ.

1949 წელს მოეწყო ნორჩ ტექნიკოსთა ნამუშევრების საქალაქო გამოფენა თუმაზე „ნორჩ ტექნიკოსთა დახმარება სკოლებს“. იგი მიეძღვნა საქ. ოლკ მე-11 ყრილობას. გამოფენაზე წარმოდგინო იქნა 145 თვითნაკეთი სამოსწავლო ხასიათის ხელსაწყო. ამ

ხელსაწყოებმა დამთვალორებელთა მოწონება დაიმსახურა.

მიმდინარე წლის 1 აპრილს ჭუთაისის ნორჩ ტექნიკოსთა სადგურში გაიხსნა ნორჩ ტექნიკოსთა ნამუშევრების საქალაქო გამოფენა. გამოფენაში მონაწილეობას დებულბენ ქალაქის სკოლები და სკოლისგარეშე დაწესებულებები.

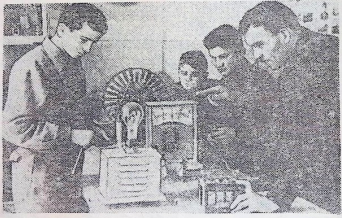
გამოფენაზე მოწონებას იმსახურებს ჭუთაისის ვაჟთა მე-2 საშუალო სკოლის ნორჩ ტექნიკოსთა ნამუშევრები. ჩანს აღნიშნულ სკოლაში ფიზიკისა და ქიმიის სწავლების საქმე კარგად არის დაყენებული (ფიზიკის მასწავლებელი გ. ნაჩემაშვილი, ქიმიის მასწავლებელი თ. კიკაძე). ამ სკოლის მოსწავლეთა ნამუშევრებიდან გამოფენაზე ყურადღებას იპყრობს ს. რევიშვილის, რ. ჭედიასა და დ. გალდავას მიერ დამზადებული ხე-მით დასახელებული ელექტრომედი. მოწონების ღირსია ნორჩი ტექნიკოსების ვ. ჩოგვაძისა და ვ. კუჭუბუხიძის მიერ წარმოდგენილი რეაქტიული თვითმფრინავის მოდელები, რომლებიც მოძრაობენ რეაქტიული ძრავის მოქმედებით.

აღსანიშნავია ჭუთაისის ვაჟთა მე-9 სკოლის, ქალთა მე-10 სკოლისა და ვაჟთა 1-ლი სკოლის ნორჩ ტექნიკოსთა ნამუშევრებიც.

ტექნიკით დაინტერესებული პირნიერ-მოსწავლეები სკოლაში მიღებულ ცოდნას ნორჩ ტექნიკოსთა სადგურში აღრმავენ, როგორც ლექციო-საუბრებით, ისე პრაქტიკული საქმიანობით. მოზარდი თაობის ტექნიკური ცოდნის ამაღლების საქმეს ემსახურება ჭუთაისის ნორჩ ტექნიკოსთა სადგური.

ა. სირაძე.

ჭუთაისის ნორჩ ტექნიკოსთა სადგურის დირექტორი.

ელექტროტექნიკური წრის მეცადინეობა (ხელმძღვანელი შ. მურგულია)

აზაფხულდა, კელავ ამწვანდა
ასწლოვანი მუხა,
მთაში თოვლი დამდნარა და,
მდინარენი ქუხან.

ტყე ფოთლებით იმოსება,
თავს ნიაფით ირთობს,
ბალში ნუში თაიგულობს,
აღუბალი კვარტობს.
ვაზი მზესზე იცრემლება,
ლერწი ტირის ლხენით,
იმ ცრემლშიაც სიცოცხლეა,
ვერ გამოთქვამენით.
ტყე ზურმუხტის ფერია და,
ტყის მოყვარე თუ ხარ,
შოდი, ნახე როგორ ხარობს
საქართველოს მუხა!

* * *

სამშობლოში ხე ყვავილობს,
ვთქვათ სიმღერა ხისა
დღეს მაისმა გააღვიძა
ხე რუსთაველის ხნისაც.
ავერ მინდვრად ჰადარია,
ცას წვედებიან რტონი,
ახსოვს ბევრი ქარიშხალი,
ახსოვს მძიმე დრონი.
ზღვა - ფოთლებით შარიშურობს
აკაცია, თელა,
გარს პეპლები ეხვევიან,
ფარფატებენ ნელა,
ხიდან ხეზე გადაფრენა
უყვარს ჩიტს და ფუტკარს,
ჩიტსაც უნდა სამშობლოში
ხეს დიდება უთხარას!

ახალ თბილისს ამწვანებენ,
რგავენ ფიქვებს, ნაძვებს,
წინათ აქაც ტყე ყოფილა,
ტყე ხანძრებმა დასწვეს.
როცა ხოხობს დაეთუთქა
ფრთა მღულარე ტბაში,
იყო მცხეთა —ბალი ხეთა
და სატასტო მაშინ.
დღეს წალკოტობს სანაპირო,
ხარობს ქართლის გული,
დედაქალაქს ალამაზებს
ხე, ბერიას რგული.
მაღე თვალწინ იშრიალგებს
სამგორული ტვერიც;
თვითონ იტყვის ტყის სიმღერას
ხე ურიცხვი, ბევრი.

* * *

ტყეს მგალობლად ფრინველი ჰყავს,
მეგობრად კი ხალხი,
კაცს ხისაგან აუღვია
სულ პირველი სახლი.
ბევრი ბრძოლა მოსწრებია
ნაციხართა ცაცხეებს,
როცა ომში ქართველებმა
მოსეულ მტრებს დასცხეს.
ხე ტრამალზე გვალვას ებრძვის,
ქარს ანერებს ველად,
დგას ეზოში ევკალიპტი
სილამაზის მცველად.
ხე ახარებს ადამიანს,
ხე ამშვენებს მიწას,
ტყე მამულის სიტურფეა,
ტყეს ბელადი იცავს.

პირველი მუხა

გიგლა ფრახსელაძე

მოთხრობა

ნახ. ვ. ბელეტკაიას

ნიუ-იორკის ერთ-ერთ გარეუბანში, რკინიგზის სადგურის მახლობლად, ცამეტი წლის ზანგი ბიჭი გამოჩნდა. ძლივს მოათრევდა ფეხებს. მრავალფერი ნაკერებით აქრეულბული შარვალი მონძებდად ეკიდა ტანზე. შიშნისაგან ლოყები ჩასცივებოდა.

ხელში პატარა თაიგული ეჭირა.
— ბატონებო, იყიდეთ თაიგული! — მისუსტებული ხმით მიმართავდა იგი გამველურებს, მაგრამ არაფერს ყიდულობდა მის თაიგულს.

აი უკვე დილიდან დადის პატარა ჯო ნიუ-იორკის ხმაურიან ქუჩებში, ვერ იქნა და ვერ გაჰყიდა ეს ყვავილები, რომლებიც გუშინ დაჰყიდა ქალაქგარეთ. ჯობეში ორი ცენტრიც არ ჰქონდა ავტობუსით რომ მისულიყო შინ. კიდევ რომ ჰქონოდა, არც ისე ადვილია შეჯვანიანისათვის ასეთი კეთილმოწყობილი ტრანსპორტით მგზავრობა.

დილით ადრე შინიდან გამოსული, მშვიერი დაეხეტება. შამაც დილით წავიდა სამუშაოს საშოვნელად, დიდი ხანია ასე დადის, მაგრამ ვინ მისცემს ამერიკაში შეჯვანიანს სამუშაოს? ან სად არის სამუშაო?

უძუშეცვრებით სავსეა ნიუ-იორკის ქუჩები. და ვანა მარტო ნიუ-იორკის!
მამა მაინც არ იტებს გულს. ცდა ბედის მონახვერება, — ამბობს იგი და გულს თითქოს იმშვიდებს.

ფიქრებში წასული ჯო მოემწყვედა ავტომანქანების დაუსრულებელ რიგში, რომლებიც ქანკველებივით ირეოდნენ გრძელსა და განიერ ქუჩაზე.

ქლეტი მიაღწია ქეაფენილამდე.
— სად მოძვრები, შე ძაღლის ლეკვო! — დაუღრიალა ჩასყვილმა პოლიციელმა და რეზინის გზის ტიტველ ზურგზე გადაუქიდა. გავემის მუხლებმა ვერ გაუძლო დარტყმას

და ჯო ჩაიყეცა. მაგრამ თავის სისუსტისა თითქოს თვითონვე შერცხვავ, ძლივს წამოღდა და სადგურისაკენ წაიხლასდა.

ბისდღებოდა, სადგურის კარებთან გრძელი, ლამაზი მანქანა შეჩერდა. განიერბეჭებიანი მოფერი გადმოვიდა. მან უკან მოუხედავად მიაჯახუნა მანქანის კარები და სადგურის შესასვლელს მიაშურა.

მანქანის სარკმელში უშეველებელი ბულოდგის* ბებერი სახე გამოჩნდა, რომელიც მადიანად ილუქმებოდა. მის გვერდით მჯდომი ღიბიანი კაცი დროდადრო მუქით ნამცხვარს უტენიდა პირში განებეგრებულ ძაღლს, რომელსაც სიმუქნისაგან სამკეცად ეკიდა დაბაბი.

ჯოს საკმლის დანახვაზე თვალებზე ბინდი გადაეკრა და უფრო ახლოს მივიდა მანქანასთან. „ჩვენებ ამან მაინც იყილოს თაიგული“, — გაიფიქრა მან.

— თაიგულს ხომ არ ინებებთ, მისტერჯ ძაღლმა ბავშვისაკენ მიატრიალა თაი. გამოტენილი პირიდან ნამცხვარი გამოუვარდა. კაცი დაიხარა, აიღო ნამცხვარი და ნახევრად ღია სარკმლიდან გაუწოდა სახტად დარჩენილ ჯოს.

ბრახისაგან სახე დაემანქა პატარას. მან ჯერ სველ ნამცხვარს შეხედა, შემდეგ ძაღლს. ბოლოს დორისთვალებიან პატრონზე გადაიტანა ცქერა.

ძაღლი პატრონს ჰგავდა.

— არაშადა! — გაუელვა თავში ჯოს. უცებ შემოტრიალდა და ჩქარი ნაბიჯით გაშორდა მანქანას. ტიტველ ზურგზე მარჯვენა ნასროლი ნამცხვარი მოხვდა, რასაც ღიპიანის ხრინწიანი ხარხარი მოჰყვა.

უკან არ მიუხედავს.

* ბულოდგი — ძაღლის ჯიშია.

„სახსილდარი მილიონერი!“ — ბოლშა აღრ-
ხოზდა პატარა ჯოს. ცათამბჯენებს გაჰხედა
რომელთა სილუეტები შორს ხანჯლებივით
აქრულიყუნენ ცაში. „ეს აქ ნამცხვრებით
ასულებს ძაღს და დედა ჩემი კი...“

ავადიყოფი დღის გახსენებაზე ცრემლით
აევსო თვალის უბეები.

საბრალო დედა! ავერ ერთი თვეა წვეს
ლოგინად. ის დღე კარგად ახსოვს ჯოს. —
ქარხნიდან გვიან ღამით დაბრუნდა ფერმიხ-
დილი, დაქაბული დედა. ჩაწვა და იმ ღა-
მის შემდეგ არ ამდგარა. ქლექს ებრძვის სა-
ბრალო. მას ახლა კარაქი და რძე უნდა. დე-
დას კი ორი დღეა არაფერი უქამია. პურის
უკანასკნელი ნაჭერიც ჯოს ჩაუღდა ჯიბეში
ამ დღით, მაგრამ ჯოს მისთვის ხელიც არ
უხლია; რათა საღამოს ისევ დედას მიუტანოს.
მათი მეზობელი ბილი შარშან გაზაფხულ-
ზე ქლექით გარდაიცვალა. ჯოს შიშისაგან
თმები აუბურძგნა.

— იყიდეთ თაიგული, იყიდეთ! — ისეთი
ხმით წამოიძახა უცნობ, რომ თავისივე ხმისა
თვითონვე შეეშინდა.

მდიდრულად ჩაცმული პატარა გოგონა,
რომელიც მალალ კაცს ხელჩაიდებულ მიჰ-
ყავდა, მობრუნდა:

— მაიკო, შეხედე რა ლამაზი თაიგულია,
ვიყიდო!

მალალმა კაცმა გადმოხედა პატარა ჯოს.

— არა, რალა შევკანინისაგან ვიყიდოთ
თაიგული, ყვავილებს ზანგის სუნი ექნება! —
ცხვირის აწევით თქვა მან და გზა განაგრ-
ძო. გოგონამაც ზიზლით გადახედა ჯოს და
მამას მიჰყვა.

ჯომ თვლები გა-
ყოლა მამა - შეიღს.
თვალის უბეები ცრემ-
ლით აევსო.

— რა გატირებს ბი-
ქენი? — მოესმა მას
დამტყრეული ინგლი-
სური.

ჯო შეკრთა. მალლა
აიხედა და მომლიძარი
სახეები დაინახა. ისი-
ნი თეთრკანიანი მეზ-
ღვეურები იყვნენ.
„ალბათ, ზანგისათვის
ნებდართულ ადგილას
არ ედგავარ“, — გაი-
ფიქრა მან და გაქცე-
ვა დააპირა, მაგრამ
ერთმა მეზღვეურმა
ხელი წაატანა მკლავ-
ში.

— ნუ გეშინია ბიჭუ-
ნი, ჩვენ გვინდა გა-

ვიგოთ, რა გაშუქებს. გეითხარი, პატარა,
ნუ გეშინია!

ჯომ გაოცებით გადახედა უცნობებს.
„ჩაცემლობაზე ეტყობათ, უცხოელები
არიან“, — გააფიქრა მან და ოდნავ დამშვიდ-
და.

— რა გატირებს პატარა? — ეკლავ ალერ-
სით კითხა ცისფერთვალებიანმა მეზღვა-
ურმა.

ჯომ ცრემლიანი თვალები შეიშპარალა და
გაუბედავად დაიწყო.

— მე მინდოდა თაიგული გამეყიდა. მის-
ტერ, დედა ავად არის. მამაც უმეშვეარი-
ა. ორი დღეა არაფერი გეიქამია, მისტერ. აი
დილიდან დავდივარ და არაფერ არ იყიდა
ჩემგან თაიგული, არავის უნდა შევკანინის
თაიგული... — და ჯოს ქვითინი აუყარდა.

— რა ღირს შენი თაიგული? — კითხა ქე-
რათმიანმა, რომელსაც ხელში პატარა ჩემო-
ღანი ეჭირა.

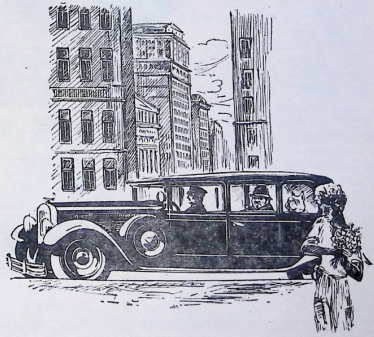
— ათი ცენტი! — ოდნავ გასაგონად წაი-
ბუღბუღდა ნამტირალევი ხმით. — თუ გნე-
ბათ, ექვს ცენტად იხებეთ, დედას პურს
მაინც მიოუტან.

— აი ფული! — მის წინ მდგომმა თაიგუ-
ლი გამოართვა და ხელში ქაღალდის ფული
ჩაიღო.

ჯოს ფულისათვის არც კი დაუხედავს, ისე
მიმართა უცხოელს.

— მე ხურდი არა მაქვს, მისტერ!

— ეგ ფული სულ შენია. წადი დედას რა-
მე უყიდე.

— რაო?!.. — მან მხოლოდ ექვსი ცენტი
სიხოვო. აქ კი ქალაღდის ფულია — ესე იგი
დოლარზე მეტი.

ჯომ თვალეზი ვაფართოვა და ფულს და-
ცქერდა. განცვიფრებისაგან კინაღამ ხელი-
დან გაავლო. მის შავ ხელისგულზე მწიანე
ოცდახუთდოლარიანი ვაიშალა.

ოცდახუთი დოლარი... სრული ოცდა-
ხუთი დოლარი!... ამდენი ფულის ნახვა მხო-
ლოდ სიხმარში შეეძლო. როგორ! — იმ პატარა
თაიგულში ოცდახუთი დოლარი?...

უთუოდ შესცდა უცხოელი, ალბად არ
იცნობენ ამერიკულ დოლარს.

— აქ ოცდახუთი დოლარია, მე კი ექვსი
ცენტი ვთხოვეთ. თქვენ შეცდით, მისტერ.

მეზღვეურმა, რომელსაც თაიგული ეპირა,
აღერსიანად გაიღიმა.

— არა, ბიჭო, არ შევცდარევი. წაიღე
ეგ ფული. შენი პატიოსანი შრომის გასამრ-
ჯელოა ამ თაიგულს კი შეს: სახსოვრად
წაიღებ, ჩემო ბიჭო. ახლა კი სახლში წა-
დი. დედა, ალბათ, დიდი ხანია გელოდება...

ჯო გაქვავებულივით იღვა ერთ ადგილას
და გონს ვერ მოსულიყო სიხარულისა და
მოულოდნელობისაგან.

როგორ? მას თეთრკანიანი ასე აღერსიან-
ნად მოექცა? ამას ხომ არავენ დაიჯერებს.
დასცინებენ კიდევ, ვისმეს რომ უამბოს. ან
ის რომ თქვას — „პატარა თაიგულში ოცდა-
ხუთი დოლარი მომცესო“, — „გაგიყდაო“,
იტყვიან.

გაგიყდა? იქნებ, მართლა გავგიყდი, ან
იქნებ სიხმარია ყოველივე.

შეკუმშული მუშტი გულთან მიიტანა. ოც-
დახუთი დოლარი!

ეს ხომ გაახარებს ოჯახს: დღეს კარგი სა-
დილი გვექნება. დედას კარაქსა და რძეს
ვეყიდი. მამას კი თამბაქოს მიიფუტან. რო-
გორ გაეხარდებათ! ფულიც მოგვრჩება...

— გმადლობთ, კეთილო ადამიანებო, გმად-
ლობთ! ...მაგრამ ვის ვუხედი მე მადლობას?
ვის ხართ თქვენ, კეთილო ადამიანებო? —

ახლა უკვე მედარით ჰკითხა ცრემლმორიულ-
მა ჯომ.

— ჩვენ საბჭოთა მეზღვეურები ვართ,
სტალინის ქვეყნიდან! — მოისმა პასუხად.

— საბჭოთა მეზღვეურები?! სტალინის
ქვეყნიდან?! — გაიმეორა ჯომ. — იმ ქვეყ-
ნიდან, რომელზედაც მამა მიამბობს ხოლმე!
თავისფლელის ქვეყნიდან, სადაც ყველა
თანასწორია, მიუხედავად კანის ფერისა. სა-
დაც ზანგს ადამიანად სთვლიან?..

..მეზღვეურები დაემშვიდობენ ჯოს. პატა-
რა ზანგის ხელში ფულმა გაიტკაცუნა.

„ოცდახუთი დოლარი. შენი პატიოსანი
შრომის გასამრჯელო“, — განიმეორა ჯომ
გულის სიღრმეში საყვარელი მეზღვეურის
სიტყვები, ფული მუშტში ჩაბლუჯა და გა-
ხარებულმა შინისაკენ მოჰკურცუნა.

ადემსანდრე ვასილის-ძე სუვოროვი

„უკანასკნელ სულთქმამდე ერთგული
იყო სამშობლოსი...“
ა. სუვოროვი

ასორმოცდაათი წელი გვაცილებს იმ დღეს, როცა სულთმობრძაებმა მხტოვანმა ალექსანდრე სუვოროვმა, ასწორებდა რა თავის ეგნებში ავსტრიელთა შეცდომას, წამოიძახა:

— გენუა... ბრძოლა.. წინ!

რუსეთის სახმელეთო და საზღვაო ძალების გენერალისიმუსი, რუსეთის ყველა და უცხოეთის მრავალი ორდენის კავალერი, უძლეელი მხედართმთავარი ალექსანდრე სუვოროვი ძლეულ იქნა სიყვდილის მიერ 1800 წლის 18 მაისს.

ვინ იფიქრებდა, რომ ტანმორჩილი, ჯანსუფტი პატარა საშა ოდესმე გახდებოდა გენიალური მხედართმთავარი, მიღწევდა დიდებისა და სახელის ესოდენ უმაღლეს საფეხურებს!

ეს არც მამამისს, სამსახურიდან გადამდგარ გენერალს სწამდა. ამიტომ იყო, რომ იგი ირონიულად შესცქეროდა ხის ხმლით შეიარაღებულ შვილს, რომელიც გააფთრებთ „უღიტლა მტერს“ — კინუარსა და ბურქებს...

მაგრამ ბავშვობიდანვე შეუბოვარი და მტკიცე ნებისყოფის სუვოროვი მაინც გატაცებით ემზადებოდა სამხედრო სამსახურისათვის. შესანიშნავად იყო რა დაუფლებული ფრანგულ, გერმანულ, იტალიურ და პოლონურ ენებს, იგი დღეების მანძილზე არ გამოდიოდა მამის ბიბლიოთეკიდან და თავდავიწყებით კითხულობდა სამხედრო საქმის სახელმძღვანელოებს, ცნობილი ომების ისტორიას, სახელგანთქმული მხედართმთავრების მოგონებებს...

სამხედრო ლიტერატურის კითხვასთან ერთად იგი აწრთობდა თავის სხეულს, ეჩვეო-

და სიბამაცეს, უშიშრობას, დაბრკოლებათა დაძლევას. ქარსა და წვიმაში ხალათ-შარგლის ამარა დაჰქროდა უძლეო ცხენით, მარტოდმარტო აწყობდა „ლაშქრობას“ უღრან ტყეებში...

გენერალმა პანიბალმა (პუმეინის პანის მამამ), გაიცნო რა პატარა საშა, უჩრია მის მამას, შეილი სამხედრო სამსახურში შეეყვანა.

და აი, სუვოროვი სემიონოვის გერარდის პოლის რიგითი ჯარისკაცია. ცხრა წელიწადი იყო ჯარისკაცი და უღრტენიულად ოტახდა რუსეთის არმიამი მამის გამეფებული უახრო და უმკაცრესი რეჟიმის სიძშივის.

ჯარისკაცულ ყოფნის პერიოდში სუვოროვი ორმად ჩასწვდა რუსი ჯარისკაცების მდიდარ ბუნებას, შეისწავლა მათი ზნე-ჩვე-

ულებები და გულწრფელად შეიყვარა ეს უბრალო, მაგრამ საოცარი მამაცი რუსი ადამიანები. ჯარისკაცებისადმი სიყვარული და უანგარო გულისხმიერება მას თან გაჰყვა სიცოცხლის უკანასკნელ დღემდე. ყველაფერი ეს შემდგომ დიდად უწყობდა ხელს სუვოროვის პოპულარობას ჯარისკაცთა შორის.

უკვე ოფიცერმა სუვოროვმა საბრძოლო ნათლობა მიიღო 1756 წელს პრუსიასთან დამწყებულ შვიდწლიან ომში — კუნერსდორფთან შეტაკებაში. ბრძოლებში იგი ავიწვდა უმაგალითო გმირობას. „სწრაფია, მამაცია ბრძოლაში, შეუშფოთებელია საფრთხის დროს“, — ყველა ასე აფასებდა ახალგაზრდა ოფიცერს. შვიდწლიან ომში საბრძოლო დამახუტრებისათვის ოცდაათიმეტი წლის სუვოროვს პოლკოვნიკობა მიანიჭეს.

1768 წელს იგი ჩაება პოლონეთთან ომში. მისმა პოლკმა უგზოობასა და ნოემბრის უამინდობაში სწრაფად განვლო 840 ვერსი.

5387

ნ. ს. ზინოროვი

წიგნიდან „ქართული გაზაფხული“.

გას ხმაური მშრომელ ხალხის
მთელ თბილისში, როს თენდება;
შრომა-ვარჯის ეს გრიალი
გვიან ღამით შეჩერდება.

შენ სატახტოვ, გაქვს აყვამად
უფრო მეტი წნო და ჯანი,
დღეს თავს ვეღარ გიტოლებენ
ბაღდადი და თეირანი.

რომ იხილო შენ ბაღდადი,
ჯოჯოხეთი მონურ შრომის,
დამცირებულ ბაღდადისთვის
ატირდები გულისწყრომით.

რას ნახავდი თეირანში?
ფულის მონა, ბორკილებით

იგი ცხოვრობს რეტდასხმული
სხვის უღლის ქვეშ, მორჩილებით.

ზარ თბილისო, ტურფა, ლალი,
მთელი მზარე გეტრფის, გაქებს,
აქ ამაყად ამბობს ბაღდადი:
— ვარ საბჭოთა მოქალაქე!

მტკვარზე, მთებში და ტრამალში
შენ იშლები საარაკოდ,
გმირო ახალ დღეებისა,
ჩვენი დროის მძლე ქალაქო!

ბოლშევიზმის შექურათი,
მაღალ ქედებს იქით ლაღად,
სკრი ღამის ბნელს და ანათებ
თეირანს და მასთან ბაღდადს!

თარგმანი დავით ცაგარელისა

(ი. კვიციანიის წიგნიდან „ცოცხალი მათემატიკა“)

I.

ქადრაყის თამაში გამოგონებულ იქნა ინდოეთში. როდესაც ინდუსთა მეფე შერამი გაეცნო მას, იგი აღტაცებაში მოვიდა ამ თამაშის ქვეამხელობით. მეფემ, როგორც კი გაიგო, რომ ეს თამაში გამოგონებულა ერთ-ერთი მისი ქვეშევრდომის—სეტას მიერ, იხმო იგი, რომ პირადად დაესაჩუქრებია ასეთი შესანიშნავი გამოგონებისათვის. გამოგონებელი ეახლა ხელშეიფეს. იგი იყო უბრალოდ ჩაქმული მეციხიერი, რომელიც თავს ირჩენდა შემოსავლით, რასაც თავისი მოწაფეებისაგან იღებდა.

— მე მსურს ღირსეულად დაგასაჩუქრო შენ, სეტა, ამ მშვენიერი თამაშის გამოგონებისათვის,—უთხრა მეფემ.

ბრძენმა თავიანი სცა.
— მე საკმაოდ მდიდარი ვარ და შემძლია ყოველგვარი შენი სურვილი დაეკმაყოფილო. — განაგრძო მეფემ. — მითხარი, რა საჩუქარი გინდა, და შენ მიიღებ მას. სეტა სდუმდა.

— ნუ გერიდება, — გაამხნევა იგი მეფემ. — თქვე შენი სურვილი. მე არაფერს დავიშურებ მის დასაკმაყოფილებლად.

— დიდას სიკეთე შენი, მბრძანებელო. მარამ მომეცი დრო მოვიფიქრო პასუხი. საფუძვლიანად მოვიფიქრებ ყოველივეს და ხელს მოგახსენებ ჩემს თხოვნას.

მეორე დღეს სეტა კვლავ ეახლა მეფეს და გაავიწყვა იგი თავისი თხოვნის უმაჯაღოთო უბრალოებით.

— მბრძანებელო, — უთხრა სეტამ, — უბრძანე მომცენ საქადრაყო დაფის პირველ უჯრედში ხორბლის ერთი მარცვალი.

— ხორბლის ერთი უბრალო მარცვალი? — განციფრდა მეფე.

— დიახ, მბრძანებელო. მეორე უჯრედში უბრძანე მომცენ 2 მარცვალი, მესამეში—4, მეოთხეში—8, მეხუთეში — 16, მეექვსეში — 32...

— კმარა, — გაჯავრებით შეაწყვეტინა მეფემ. — მიიღებ შენს მარცვლებს დაფის ყველა 64 უჯრედში შენი სურვილისამებრ: თვითელში ორჯერ მეტს წინა უჯრედში მიღებულთან შედარებით. ოღონდ იცოდე, შენი თხოვნა არაა ღირსი ჩემი გულუხვობისა. ასეთი უმნიშვნელო საჩუქრის თხოვნით შენ კაღვირად უარყოფ ჩემს წყალობას. წადი. ჩემი მსახურნი გამოგიტანენ შენს კუთვნილ ერთ ტომარა ხორბალს. სეტამ გაიღიმა, დასტოვა დარბაზი და დაუწყო ლოდინი სასახლის ქიშკართან.

II.

სადილობისას მეფეს გაახსენდა ქადრაყის გამოგონებელი და გაგზავნა კარისკაცი იმის გასაგებად, წაიღო თუ არა იმ უჯრედში სეტამ თავისი საცოდავი საჩუქარი.

— მბრძანებელო, — იყო პასუხი, — შენი ბრძანება სრულდება. სასახლის მათემატიკოსები ანგარიშობენ გაცაემი მარცვლის რაოდენობას.

მეფე მოიღუშა. იგი არ იყო ნაჩვევი თავისი ბრძანების ასე დაყოვნებით შესრულებას.

საღამოთი, დასაძინებლად რომ მიდიოდა, მეფემ კიდევ ერთხელ იკითხა, დიდი ხანია, ალბათ, რაც სეტამ თავისი ერთი ტომარა ხორბალი წაიღო სასახლის საკუქნაოდანო.

— მბრძანებლო, — უპასუხეს მას,— შენი მათემატიკოსები დაუღალავად მუშაობენ და ფიქრობენ გათენებამდე დაასრულონ გამოანგარიშება.

— რად აყოვნებენ ამ საქმეს? — მორისანულ იციოხა მეფემ.— ხეა, ჩემს გაღვიძებამდე, სულ მთელი მისი კუთვნილი ხორბალი უკანასკნელ მარცვლამდე გაცემულ უნდა იქნას სეტახე. ორჯერ არ ვამეორებ მე ჩემს ბრძანებას.

დილით მეფეს მოახსენეს,— სასახლის მათემატიკოსთა უხუცესს სურს გაცნობოს ფრიად ნნიშვნელოვანი ამბავიო.

მეფემ შრასანა შენაიყვანეთ იგი.

— ვოდრე შეუდგებოდი შენი საქმის მოხსენებას,— განუცხადა შერამმა,— მე მინდა ვიცოდე, მიიღო თუ არა ბოლოს და ბოლოს სეტამ ის უნიშვნელო საჩუქარი, რომელიც თავის თავს მიუზღო?

— ამის გამო გავადრეთ, მეფეო, ამ დილა აღრანად შეუზება,— უპასუხა მოხუცმა.

— ჩვენ კეთილსინდისიერად გამოვიანგარიშეთ მარცვალთა მთელი რაოდენობა, რომელიც სეტას სურს მიიღოს. ეს რიცხვი ზუსტით დილია...

— რა დიდიც არ უნდა იყოს,— გულზეივლად უპასუხა მეფემ,— ჩემი ბელლები ამით არ დაღარიბდება. საჩუქარი დათქმულია და გაცემულ უნდა იქნას...

— შენს ძალ-ღონეს აღმატება, მბრძანებლო, ასეთი სურვილების დაქაყოფელება. მთელ შენს ბელლებში არ მოიპოვება იმ რაოდენობის მარცვალი, რომელიც სეტამ მოითხოვა. არ არის ასეთი რაოდენობით არც მთელ სამეფოს ბელლებში. მარცვლის ასეთი რაოდენობა მთელი დედამიწის ზურგზეც არ მოიპოვება და, თუ მაინც გასურს უსათუოდ მისცე დათქმული საჩუქარი, მაშინ ბრძანე ამქვეყნური სამეფოები გადააქციონ სახნავ მიწად, ბრძანე დააშონ ზღვი და თოვლიანი, ბრძანე დააღებონ ყინული და თოვლი, რომლითაც დაფარულია შორეული ჩრდილოეთის უდაბნოები. და მთელი ის მოსავალი, რაც მოწვეული იქნება ამ მიწებზე, უბრძანე მისცენ სეტას: მხოლოდ მაშინ იქნება დაქაყოფილებული მისი თხოვნა.

მეფე გაოცებული უსმენდა მოხუცს.

— დამისახლევ ეს საშინელი რიცხვი, — წარმოთქვა მან ბოლოს, ჩაფიქრებულმა.

— თერამეტი კვინტლიონ ოთხას ორმოცდაექვსი კვადრილიონ შეიდას ორმოცდაათი ტრილიონ სამოცდაცამეტი ბილიონ შეიდასცხრა მილიონ ხუთას ორმოცდათერთმეტი ათას ექვსას ხუთმეტი,— ჩემო მბრძანებელო.

III.

ასეთია ლეგენდა. მართლა მოხდა თუ არა ის, რაც აქა ნაამბობი, არავინ იცის, მაგრამ საჩუქარი, რომელზეც უაპარაკოხს თქმულება, სწორედ ასეთი რიცხვით რომ უნდა გამოსახულიყო, ამაში თქვენ თვითონ შეგიძლიათ დარწმუნდეთ, თუ მოთმინებით აღიკურვებთ და ინგარიშებთ. დაწყებული 1-დან უნდა შეკრიბო რიცხვები: 1, 2, 4, 8 და ა. შ. 63-ე გაორკეცვის შედეგი გვიჩვენებს, თუ რამდენი ვეუთუნოდა გამოძგობებულს დაფის მე-64 უჯრედში.

გამოანგარიშება დაიყვანება 64 ერთიმეორეზე გადაბრავლებაზე: $2 \times 2 \times 2 \times 2$ და ა. შ. 64-ჯერ.

გამოანგარიშების გასაადვილებლად დავყოთ ეს 64 მარცალი 6 ჯგუფად ათ-ათი ორიანი თითოეულში და ერთი უკანასკნელი ჯგუფი 4 ორიანი. 10 ორიანის ნამრავლი, როგორც ადვილად შეგიძლიათ დარწ-

ნებოდა და სივანე 10 მ.
მამინ მისი სივარტე
300,000,000 კილომეტრ-
ზე უნდა გაკომბულიყო,
ე. ი. ორჯერ უფრო
შორს, ვიდრე მანძილი
დედამიწიდან მზემდე!..

ინდუსთა მეფეს ქო-
ნება არ ეყოფოდა ასე-
თი საჩუქრის გასაცე-
მად. მაგრამ მას ადვი-
ლად შეეძლო, მათემა-
ტიკაში გამჭირახი რომ
ყოფილიყო, თავი ეხსნა
ასეთი მძიმე ვალისაგან.
ამისათვის საკმარისი

მუნდო, უღრის 1024-ს, 4 ორიანისა—16-ს.
მაშასადამე, საძიებელი შედეგი უღრის:
 $1024 \times 1024 \times 1024 \times 1024 \times 1024 \times$
 $1024 \times 16.$
გადაამრავლოთ 1024×1024 , მივიღებთ
1 048 576.

ახლა უნდა ვიპოვოთ:
 $1,048,576 \times 1,048,576 \times 1,048,576 \times 16,$
გამოვაკლოთ შედეგს ერთი ერთეული —
და ჩვენ მივიღებთ მარცვალთა საძიებელ
რიცხვს: 18 446 744 073 709 551 615.
თუ გსურთ წარმოდგენა იქონიოთ ამ გო-
ლიათი რიცხვის სიდიდესე, გაიაზრეთ, თუ
რა სიდიდის ბეღელი იქნებოდა საჭირო ამ
რაოდენობის მარცვლის დასატევად. ცნობი-
ლია, რომ ხორბლის კუბური მეტრი შეი-
ლას 15 მილიონამდე მარცვალს. მაშასადა-
მე, შადრაკის გამოგონებლისათვის განკუთ-
ვნილ საჩუქარს უნდა დაეკავებინა მოცუ-
ლობა დაახლოებით 12 ტრილიონი კუბუ-
რი მეტრი, ანუ 12,000 კუბური კილომე-
ტრი. თუ ამ ბეღლის სიმაღლე 4 მეტრი იქ-

ნო ყწინადადება მიეცა სეტქასათვის თეიონ
მას მარცვალ-მარცვალ დაეთვალა მთელი
კუთვნილი ხორბალი.

მართლაცდა: სეტა რომ შედგომოდა ამ
თვლას და განუწყვეტლივ დღე და ღამე ეთ-
ვალაკითიო წამსა თითო მარცვალი ჰირველ
დღე-ღამეში გადიდებულიდასულ 86.400 მარც-
ვალს. ერთი მილიონი მარცვლის გადასათელე-
ლად, განუწყვეტლივ რომ ეთვალა, დასჭირ-
დებოდა არა ნაკლებ 10 დღელმისა. ერთ
კუბურ მეტრ ხორბალს იგი მარცვლობით
გადაითვლიდა დაახლოებით ნახევარ წელი-
წადში: ეს მისცემდა მას მხოლოდ ათ ჰექტო-
ლიტრს. თუ განუწყვეტლივ განაგრძობდა 10
წლის განმავლობაში თვლას, იგი გადაითე-
ვლიდა არა უმეტეს 200 ჰექტოლიტრს. თქვენ
ხედავთ, რომ სეტქას მთელი თავისი დანარჩენი
ცხოვრების წლები რომ შეეწირა ამ საქმი-
სათვის, მიიღებდა მის მიერ მოთხოვნილი
საჩუქრის მხოლოდ უმნიშვნელო ნაწილს...

თარგმანა შალვა ზვინიძე

სწავლისა და შრომის მოძღვრადი

(იოსებ დავითაშვილის დაბადების 100 წლისთავის გამო)

მე კარგა რასმე ავირჩევ,
მიღება შენზე მკიდა:
სწავლა მწერლის ფარანი,
სწავლა ცხოვრების ხიდა...

ასე უჩვენდა ყველა ახალგაზრდას, ყოველ მემსა
და გლეხს თეთონ უსწავლელობით გატანჯულ მემსა
მგოსანი იოსებ დავითაშვილი. რომელ ქართველს არ
სკვრია ხელში იაკობ გოგებაშვილის „დღეანა“, ან
ვის არ უხეპირებია და უმღერია მის ფურცლებთან:
„ისარდუ მწუანე გეჯილო, დაბურდი, ვახდი ყანო“...
და სხვა ამგვარი, ღამაში ხალხური ნიით დამწარლო,
მეუბნებოდათაში ლექსები მემსა მგოსნისა?!

სოფელში გლეხის შვილი ვარ,
მკადთა გამოსრდელია,
უჭულო, ჩიხის აპარა,
ქალაწებე ვაცეთილია...

განმოგვიყვანოს ის ერთ თავის ლექსში. ამევე ბედში
ესო მამინ ყველა მისა თანაშაშე — მემსა და გლე-
ხი, რომელთა არსებობის წყარო ქვეყანაზე გამოვებულ
საბუნლესა და უსამართლობის დაღმურა. პოეტი,
მწუხარებით მოცული, მაგამ ამდღით აღსაყვებ მა-
მართავს ამგვარ ამიდის წყაროს“.

რამ დავაშრო, შე იხებო,
ღარიბების ბედის წყარო?!
ამოდუდი, რომ ქვეყანა
ერთნაირად გაახარო!..

ღარიბთა და უბედურთა ცხოვრებაზე მოძღვრადი
ყმა-გლეხი იოსებ დავითაშვილი დაიბადა ახლანდელ
ქარელის რაიონის სოფელ რუსში, ასი წლის წინათ,
1850 წლის 8 (20) მაისს, ჯერ კიდევ ბატონყმაშის
მეფეაგებობის ხანაში, რაცა დანიელ კონჭაქეშ, ქართ-
ველ მწერალთაგან პირველმა, სთქვა გაბედულად: „სა-
ნამ ჩვენ ბატონის ყმანი ვართ, ჩვენი ბედნიერება არ
შეიძლება“.

ოსები თორმეტი წლისა დაიბადა და თბილისში
მცხოვრებ უფროს ძმას დურგალ გიგოს შეაფარა თავი.
იქ იგი 16 წლამდე დურგალობას სწავლობდა, ხოლო
შემდეგ შევირდა შევიდა მეჩუქურთმებთან, სადაც
ბეჯითობა და ნიჭი გამოიჩინა. თავისუფალი დროს
წერა-კითხვის შესწავლას ანდომებდა და საუფო მალე
ახარბად დაეწევა კლასიკური ლიტერატურის ნიმუ-
შებს, განსაკუთრებით ავეფხისტყაოსანს, რომელიც
მას განუშორებლად სიბავთა უბეშო.

1877 წელს ოსები უფრო სამწოდო ასაზარზე
ჩანს, როგორც ნიჭიერი პოეტი და გლეხთა განწყობი-
ლების კარგად გამოშახტეული. მას დედაქალაქში სა-
მუდამოდ დარჩენისა და დასახლების დიდი სურვილი
ქონებდა, მაგრამ სიღარიბემ და უსასლარობამ აიძულა
სამუშაო საქართველოს სხვადასხვა ქალაქებში ექმნა.

1881 წელს ოსები დაემკობირდა ჩვენს დადებულ
პოეზიას აკადრს, რომელიც ის ამერტომში წაიყვანა.
ოსები თავის ხელობაზე მემსობდა ქუთაისში, ხონში,
შენიღვე ვერია და სერო ამერტოცი შემოიარა და 1882
წელს კვლავ თბილისში დაბრუნდა. აქედან კი სამე-
დამოდ თელავში დამკვიდრდა. იქ მან ხელოსანთა ამ-
ხანაგანა ჩამოაყალიბა, რომელსაც თეთონწე ხელ-
მღებუქმლობდა.

ოსებ დავითაშვილის ახლო და მუდმივი კავშირი
ქონდა როგორც ინტელიგენციის მაღალ წრეებთან, ისე

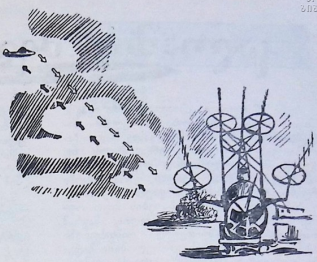
რეკლუციურად განწყობილ მემსებთან. აღსანიშნავია,
რომ თეთონწყობილი მეთის ალექსანდრე II მცველ-
ლობას (1881 წ.) ი. დავითაშვილმა აკაციეთ მოგება
გამარჯვების იმედით აღსაყვებ სიმღერა:

თბერეული ვაცილი,
მარტი დადვა მზიანი,
დღეს მოვირინდა მერცხალი
მოკიციე ხზიანი.
აყვავდა შოა და ველი,
ყვავილი ჰყო იაშა,
საამურად დაბაბერა
გაზაფხულის ნიაფმა.
მეც იმან გამახარა,
რაც რომ სხვებსაც იაშა.

განუწყევტებმა მამე შრომამ, ატრანელმა სიღარი-
ბემ და დროის სიღუპურებმ ბოლო მოუღეს 37 წლის
ქაბესს. ის, სრულიად უპატივით და მოუვლელად,
ფილტვების ანთებით გარდაიცვალა 1887 წლის 14 (26)
მარტს ქ. თელავში და იქვე იქნა დაკრძალული პატი-
ვისმცემლებს მიერ.

ოსებ დავითაშვილის ტკბილსმეფანი ლექსება და
სიმღერები, იმდენად შეიყვარა ქართველმა ხალხმა,
რომ სოციალ მთავანი „იჯეჯილი“, „თამარ მეფის ლექ-
სი“ და სხვ) გახალსურდა და ეთნოგრაფიული სიმღე-
რების ფონდში შევიდა. ილია ჭავჭავაძემ ი. დავითა-
შვილს საქართველოს მარადკამა ცის „სოტად თუ
ბებვად მანათობელი ვარსკლავი“ და „ერთი ღამა-
ში მოქმელი“ უწოდა. ხალხმა დააფასა თავისი გულის
მესაღებულე მემსა პოეტის ოსებ დავითაშვილის
ღეწული და დღეს საბჭოთა საქართველოს მშრომელე-
ბი სიყვარულთი აღნიშნავენ მისი ღამედების ასი
წლისთავს.

რადიოლოკატორის საშუალებით შეგვიძლია გამოვარკვიოთ თუ რა მიმართულებით, ან რა სიმაღლეზე და მანძილზე ფრენს თვითმფრინავი. ამჟამად, მშვიდობიანი მშენებლობის პერიოდში ფართოდ გამოიყენება რადიოლოკატორები. იგი საუკეთესო საშუალებას წარმოადგენს თვითმფრინავებისა და გემების უსაფრთხო მიმოსვლისათვის. რადიოლოკატორებით შეიარაღებული გემებისა და თვითმფრინავებისათვის საშიში არაა ნისლი და აედარი. პოლარულ წყლებში მგზავრობისას რადიოლოკატორი დროზე აძლევს სიგნალს გემის კაპიტანს ყინულის მთების—აისბერგების მოახლოებაზე და გემს დაღუპვას ააციდენს. არც ისე დიდი ხნის წინათ დედამიწიდან გაშვებულ იქნა მეტად ძლიერი რადიოსიგნალი. ორნახევარი წამის შემდეგ მან მთვარეს მიიღწია, უკუიქცა და იქიდან დაუბრუნდა რადიოლოკატორის მიმღებს. ამრიგად აღამიანი თითქოს საკუთარი ხელით შეეხო მთვარის ზედაპირს.

მარჯვნივ რადიოლოკაციის სადგურის ანტენა. მარცხნივ—შავი ისრებით ნაჩვენებია რადიოსიგნალის მიმართულება. მოხელა რა თვითმფრინავს, იგი ბრუნდება უკან (თეთრი ისრები).

ასე განვითარდა რადიოტექნიკა. ასე დაიპყრო საბჭოთა მეცნიერებამ ეთერი.

ა. ლეშვარაძე

მომღერალი სამომარი

მისის თბილი საღამო იყო. ეთერის ამხანაგები ესტუმრნენ. გამოცდიბას მოლოდინში ერთმანეთის ცოდნა უნდა შეემოწმებინათ ფიზიკაში. მალე ბავშვებმა დაიწყეს საუბარი. ცოტა ხნის შემდეგ დედამ სამოვარი დადგა, რომ ეთერსა და მის ბეჯით ამხანაგებს ჩაითა და ტკბილი ნამცხვრით გამასპინძლობდა. როდესაც სამოვარი გახურდა, მასში ჩასხმულმა წყალმა შიშინი დაიწყო. ბავშვებმა წყლის შიშინს უნებურად ყური მიაპყრეს.

— ესეც საქმეა.— უთხრა ამხანაგებს ნუწუმი.— წყალი ჯერ დუღილი არ დაუწყია და ასე ძლიერად კი შიშინებს, თითქოს სიღვრა უნდა და ვერ ახერხებს.

— წყალი სანამ ადუღდებადეს, მანამ შიშინებს ძლიერ, თორემ როცა ადუღდება, შემდეგ შიშინს სწყვეტს და მხოლოდ შეუმჩინებლად თუხთუხებს.— თქვა ეთერის დედამ.

— ალბათ, აქაც ფიზიკის კანონი მოქმედებს.— ჩაილაპარაკა ნუნუმი.

— დიას — შეეპასუხა ეთერის დედა და განავრძოა:

წყალი, რომელიც ეხება სამოვრის ან ჩაი-

დნის გახურებულ კედლებს, ორთქლად იქცევა. ეს ორთქლი წყალში პატარა ბურთულებად დაიყოფა, რადგან ეს ორთქლის ბურთულები წყალზე მსუბუქია, წყალი მათ ზევითვე სდევნის. გზაში ისინი წყლის ისეთ ფენებში მოხედებიან, რომელთა ტემპერატურა დაბალია. ორთქლი ბურთულებში ცივდება, იკუმშება, გარშემორტყმული წნევისაგან ორთქლის ბურთულები ერთმანეთს ეჯახებიან, ზევით ასვლის დროს წყლის დონეს ვერ აღწევენ და ტყაცუნით წყალშივე ითქვიფებიან. ეს მოვალრიცხოვანი ტყაცუნი წარმოშობს იმ უცნაურ ბგერებს, რომელიც ჩვენ გვესმის დუღლის დაწყებამდე. სამოვარში ან ჩაიდანში წყლის მთელი რაოდენობა როცა დუღილის ტემპერატურას გაუთანასწოროდება, მაშინ ორთქლის ბურთულები წყლის ფენებში გავლის დროს ათარ მჭიდროვდებიან და ბგერის მიღებაც სწყედება.

— დღეს ეს ახალი ცოდნაც შევიძინეთ! — წამოიძახა ეთერი.

გოგონებმა კმაყოფილებით გაიღიმეს.

დ. გედევანიშვილი,

ფიზიკის მასწავლებელი

კალამი & მკლავნი

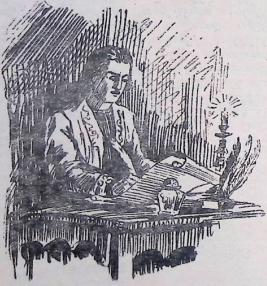

რუსი მწერლის ი. კრილოვის ერთ იგავში ასეთი ამბავია მოთხრობილი: გლეხი ბატებს მიერვეება ბაზარში გასაყიდად. ბატები უსაყვედურებენ გლეხს: წველს ნუ გვირტყამ, ზრდილობიანად მოგვექეცი, ჩვენ იმ ბატების შთამომავალი ვართ, რომი მტრისაგან აკლებას რომ გადაარჩინესო.

ამდენად მართალია ბატების მიერ რომის გადაარჩენა, ძნელი სათქმელია, მაგრამ ბატების მოღვმას მეორე დამსახურება ბატებს: ასეთი წლების განმავლობაში ბატებს აქვს: აძლევენ ადამიანებს ფრთის კალმებს. ბი აძლევენ გავრცელებული სურათი — ბეერი კარგი წიგნი იქნა დაწერილი ბატის ფრთის კალმით. არსებობს შოთა რუსთველ-ფრთის კალმით. გავრცელებული სურათი — ლის მეტად გავრცელებული სურათი — ლიდებულ მგოსანს ხელში ბატის ფრთის კალამი უჭირავს და წერს თავის უკვდავ კამეხის ტყოსანს“.

ჩვენ თუ ხელში ავიღებთ ჩვეულებრივ ბატის ფრთას და შევეცდებით ამ ფრთით რამე დაწეროთ, ვერაფერს მივიღებთ, გარდა მელნის ლაქებისა.

მაშ, როგორ წერდნენ წინათ ბატის ფრთით? ბატის ფრთა წერისათვის რომ ყოფილიყო გამოსაყენებელი, მას ჯერ სწმენდნენ ყო გამოსაყენებელი, მის ბოლოს ირბად სჭრიდნით, შემდეგ მის ბოლოს ირბად სჭრიდნენ და აწვეტებდნენ. მაგრამ მართო ესეც

არ კმაროდა. წერის დროს მელანი რომ კალმიდან ქალაღდნე ჩამოსულიყო არა ყოველთვის, არამედ მხოლოდ მაშინ, როცა საჭირო იყო, ამისათვის ბატის ფრთის გამწვეტებულ ბოლოს შუაზე აპობდნენ მეტად მჭრელი დანით.

ასევეა მოწყობილი ჩვენი ფოლადის კალამიც. როდესაც კალამს აწვევით, მის ბოლოზე ნაჩერეტის ნაპირები გაიწ-გამოიწვევა და გზას აძლევს მელანს. ამ ნაჩერეტით მელანი კალმის ზემო ნაწილიდან მიედინება ქვევით, როგორც ნაკადული ნაპირებს შორის. თუ ვინდა, რომ ხაზი უფრო მსხვილი და ფართო მიიღოთ, კალამს უფრო უნდა დააწვევთ. ნაჩერეტი მეტად გაფართოვდება და მეტ მელანს გაუშვებს.

ბატის ფრთის კალმის გაკეთება არც ისე ადვილი იყო. კარგი ბატის ფრთის კალმის მისაღებად ხელისაან სჭირდებოდა დახელოვნება — ხელის მოქნილობა და სიმარჯვე. მას კალმის გამწვეტებული ბოლო ისე უნდა გაეპო, რომ წვერის ორივე ნაწილი თანაბარი ყოფილიყო.

ბატის ფრთის კალმები მალე ჩლუნგდებოდნენ და ფუჭდებოდნენ. საჭირო იყო მათი ხშირი გამოცვლა. ამიტომ იმ დროში სამელნის გვერდით ყოველთვის ეწყო საკალმეში რამდენიმე კალამი მარაგად.

სამელნის გვერდით აგრეთვე იდგა სილის ქურჭელი — მწერილი, წერილი სილა.

— სილა რად იყო საჭირო? — იკითხავთ ალბათ.

როდესაც წერას ამთავრებდნენ, კალამს სილაში არჭობდნენ, რათა მელნით დასველებული კალამი არ დაღრეკილიყო. მაგრამ სილას მართო კალმის შესანახად არ ხმარობდნენ.

მშრალ სილას აქვს თვისება შეისრუტოს ნესტი, სისველე. ამ თვისების გამო ძველად სილას დაწერილ ფურცელზე მიმოფანტავდნენ ხოლმე მელნის დასაშრობად. შემდეგ სილას გადაყრიდნენ, ფურცელს გადააბრუ-

ნებდნენ და მეორე გვერდზე განაგრძობდნენ წერას.

ხშირად, წერილიან ერთად, კონვერტში მოხედუბოდა სილის ნამცვეები. ამის გამო, ხელის შეხების დროს კონვერტი ხმაურობდა, როგორც ტაცუნა.

იმ დროში მელანიც არ იყო ისეთი, როგორც დღეს არის. წერის დროს ასოები, ნაცვლად შავისა, ლებულობდნენ ყავის ფერს. მეტად გარკვეული ხელით უნდა ეწერათ, რომ ასოებს უფრო მუქი ფერი მიელოთ.

მელანს აკეთებდნენ უბრალო, პატარა სახელოსნოებში. ასეთ სახელოსნოებში თაროებსა და მგობლებზე ზანაგებული იყო ქილები. ზოგ ქილაში წებო იყო, ზოგშიც — ლამაზი, მწვანე კრისტალები. ამ უკანასკნელ ქილებს ეწერა „რკინის ძალა“.

სახელოსნოებში ყველაზე მეტი იყო სამელნე მარცვლები (კაკლები). ასეთი მარცვლები იზრდება, თუმცა იშვიათად, მუხის ტოტებსა და ფოთლებზე.

მელანის მკეთებელი ხელოსნები სამელნე მარცვლებისაგან ამზადებდნენ წვეწვს. მაგრამ ეს ჯერ კიდევ არ იყო მელანი. წვეწვს თანდათან აზავებდნენ წებოსა და რკინის ძალას, და ასე ღებულობდნენ მელანს.

ის მელანი, რომელსაც ჩვენ ეხმარობთ, გაკეთებულია არა ისეთი წესით, როგორც თაც წინათ აკეთებდნენ. საღებავს, რომლიდანაც დღეს მელანს ვღებულობთ, ამზადებენ არა პატარა სახელოსნოებში, არამედ ქიმიურ ქარხნებში.

საღებავები სზავდასხვა ფერისაა: შავი, წითელი, ლურჯი, მწვანე.

— როსგან ამზადებენ ქარხნები საღებავებს? — იკითხავთ ალბათ.

ქარხნები საღებავებს შავი ნახშირისაგან (ქვანახშირისაგან) ამზადებენ.

— შავ საღებავს, პო, შეიძლება ნახშირისაგან ამზადებენ, მაგრამ წითელ საღებავსაც ნახშირისაგან ამზადებენ?! — გაიკვირვებთ უთუოდ.

დაბ, წითელ საღებავსაც შავი ნახშირისაგან ამზადებენ, — ლურჯსაც, მწვანესაც...

აქ საქმეს შველის ქიმიკი. ქიმიკოსებს შეუძლიათ მრავალი ასეთი გარდაქმნების მოხდენა.

ქიმიკოსები შავი ნახშირიდან ღებულობენ შავ ფისს, შავი ფისიდან უფერულ სი-

თხეს, ამ უფერული სითხისაგან ამზადებენ გარკვეული ფერის მქონე საღებავებს. აი, როგორი ჯადოსნური მეცნიერებაა ქიმიკა: შავისაგან ღებულობენ უფერულს, უფერულისაგან — ლურჯს, შავს, წითელს, მწვანეს...

ქველ დროში კალმებს ბატის ფრთისაგან ამზადებდნენ, ახლა კალმებს ფაბრიკებში აკეთებენ.

მიწის წიაღში არის მადანი. მადანს გადაამუშავებენ და ღებულობენ ფოლადს. ფოლადს გლინიან (აბრტყელებენ) თხელ ფურცლებად და ვზიდებიან კალმების დამამზადებელ ფაბრიკაში.

აქ ფოლადის ფურცლები იცვლიან სახეს: ერთი მანქანა ფურცლებს ქრის ვიწრო ზოლებად; მეორე მანქანა ფოლადის ზოლებიდან ამოქრის კალმის მოყვანილობის მქონე პატარა-პატარა ნაჭრებს. ფოლადის ამოქრილი ზოლები კალმების დამამზადებელ ფაბრიკაში საჭირო არის და უბრუნდებათ მეფოლადებს გადასადნობად. კალმებს მხოლოდ ფაბრიკაში დარჩენილ ფოლადის პატარა ნაჭრებისაგან აკეთებენ.

მართალია, ყოველი ნაჭერი კალმის მოყვანილობისაა, მაგრამ ის ჯერ წერისათვის გამოსაყენებელი არ არის. იგი ბრტყელია და მელანს ვერ იჭერს. მან რომ მელანი

დაივიროს, მას ზნეკენ ღარის მსგავსად. ამის შემდეგ მის წვეტიან ბოლოს აპოპენ, რომ გზა მიეცეს მელნის ნაკადს. ყველაფერი ეს კეთდება არა ხელით, არამედ — მანქანებით.

ასე დამზადებული კალმები მიაქვთ ისეთ ღუმელში, რომელიც კალმებს აწრთობს და აშაგრებს. ამის შემდეგ კალმებს სწმენდენ და, რომ არ დაიქანგოს, მათ ზედაპირს ფარავენ მბრწყინავი ლითონით — ნიკელით. ყველაფერი ეს სწრაფად კეთდება. ფოლადის ნაჭრები დაუსრულებელ ტალღად

გადადიან მანქანიდან მანქანაში. გზად იცვლებიან, გარდაიქმებიან ლამაზ კალმებად, თან მათზე აღიბეჭდება ფაბრიკის სახელწოდება.

აი, როგორი მანქანები და საშუალებებია გამოგონებული, რომ ჩვენ გვექნეს არა ბატის ფრთის, არამედ ფოლადის კალმები, გვექნეს კარგი ხარისხის მჭონე მელანი, რათა უფრო იოლად და კარგად ვწეროთ, ვინემ წერდნენ ძველ დროში.

ლევან კახიძე

ფ უ ტ კ ა რ ი

ჩემი ბაღის სტუმარია,
ყვავილიდან სწუწნის ნექტარს,
ყველასათვის საყვარელი
მუღამ ჩემთან იყოს ნეტავ;

მცენარეთა მოკეთეა,
თავს ევლება მათ საათუთად.
ყვავილიდან ყვავილებზე
ყვავილთ მტერი დააქვს ფუტკარს.

ის დილიდან სალამომდე
გართულია მინდვრად შრომით,
რომ ეძებოთ, თქვენ უქნარას
ბეერს ვერ ჰპოვებთ ფუტკართ შორის.

იზარმაცებს რომელიმე?! —
მოუღებენ უმალ ბოლოს;
მათი ზნე და წესი მუღამ
შრომა არის, შრომა მხოლოდ.

გიორგი ლეჟაე

თმოგვის ციხე

ვისაც კი ოდესმე უმოგზაურია ძველ მესხეთ-ჯავახეთში, მას არასოდეს დაავიწყდება ის შესანიშნავი სურათი, რომელიც თვალწინ გადაეშლება წუნდის ტბასთან გასვლისთანავე; თმოგვი. — ეს მრავლის მოწმე ციხე-სიმაგრის ნანგრევები შორიდანვე იპყრობს მნახველის ყურადღებას.

მტკვრის ხეობა და განსაკუთრებით მისი ზედა ნაწილი — მესხეთ-ჯავახეთი, მდიდარია სამხედრო მნიშვნელობის ნაგებობებით, ციხე-სიმაგრეებით: აწყური, ახალციხე, ასპინძა, ხერთვისი, თმოგვი. ეს სიმაგრეები განლაგებული იყვნენ მტკვრის ხეობაში იმგვარად, რომ თავდაცვის დროს, ზურგს უმაგრებდნენ ერთმანეთს. ამით შორის თმოგვის ციხე-ქალაქს თხვისი მდებარეობით განსაკუთრებული ადგილი ეპირა. თმოგვი აგებულია არტაანის მტკვრის მარცხენა ნაპირას, ასპინძიდან სამხრეთით 25-ოდე კილომეტრის მანძილზე. თვით ციხე-სიმაგრე აღმართულია მტკვრის ხეობაში კონცხებით წამოწეულ კლდეზე. აქ მტკვრის ხეობა ძალიან ვიწროა და მდინარე კლდოვანი. მტკვარი ღრმა კალაპოტით ორი მხრიდან უკვლის თმოგვის ფრიალს კლდე. კლდე ერთი მხრით თითქმის სავსებით შევუღალ ჩადის მდინარის აჭაფებულ ტაღობებში და სრულიად მიუდგომელია, ხოლო ბუნებრივად ნაკლებად გამაგრებული თმოგვის დანარჩენი სამი მხარის მისაღობი ადგილები ნაწილი კედლით არის დახშული.

რაც უფრო უახლოვდებით თმოგვის ციხეს, მით უფრო საგრძნობი ხდება ამ ძეგლის დიდებულება. როგორც საერთოდ სჩვევიათ ქართველ აღშენებლებს, ციხისათვის შერჩეულია არა მარტო მაღალი და მიუდგომელი კლდე, არამედ ისეთი ადგილი, რომე-

ლიც ერთბაშად იპყრობს ყურადღებას თავისი სილამაზით. განსაკუთრებით ლამაზია თმოგვი შემოდგომის ქაშს, როცა მის ნაცვრისფერ კლდეთა ნაპრალებში მკვეთრად აფერადდება პატარა ბუჩქნარის ფოთლები, ხოლო — დაბლობის ხეხილი კი შემოდგომის კრელი ფერებით დაიფარება. დღის სხვა და სხვა ქაშს თმოგვი სულ სხვადასხვანაირად გამოიყურება: მზის ამოსვლისას ის გახვეულია გამსჭვირაველ ბურუსში და თანდათანობით სიჩვევის მარაგანდელი იმოსება; შუადღის სიცხეში მის ღრმა ძილში წასული გოლიათის შეხედულება აქვს; საღამო ქაშს კი, ის მკვეთრად გამოიკვეთება ცის ფონზე თავისი წვერით, ხოლო მტკვრის ხეობა და თმოგვის ძირი კი ღრმა ბინდოა ჩაუღლული.

ციხის შიდა მოედანი მცირეა. მასზე მოთავსებული შენობები თითქმის სავსებით დანგრეულია; მათგან ერთი ეკლესია უნდა ყოფილიყო, ერთიც სათვალთვალო კოშკი, დანარჩენი — საცხოვრებელი და სამეურნეო დანაშნულების ნაგებობანი.

რადგან თმოგვის შიდა ციხეს წყალი არა აქვს, წყლით მომარაგება, გარდა დიდ აუზში დაგროვებული წვიმის წყლისა, ხდებოდა მტკვარზე დამუშავებული, კლდეში გაკარილი ეიწრად გვირაბით, რომლის ნაშთი დღესაც კარგად ჩანს. ციხის შიდა მოედნიდან ფართე თვალთახედვის პორიზონტი იშლება, — მთელი მტკვრის ხეობა ხერთვისიდან ნიალაძე ხელის გულზე დევს მნახველის წინაშე; თვალს იზიდავს ვარძის დიდებული მონასტერი, ვანის მონასტრის გამოქვაბულები, მწვანეში ჩაფლული წუნდა-ნაქალაქების ტაფობი, ხერთვისის ციხე და ბაღები მტკვრის ვერცხლიფერი ზოლის გაყოლებით.

როგორც ვთქვით, თმოგვის ციხის შიდა მოედანი მცირეა, მაგრამ კლდის გავყვრება, სადაც ნასახლარების ნაშთებია შემორჩენილი, არ არის დიდი თარბობი. სიხანს, რომ მოსახლეობის ძირითადი ნაწილი ცხოვრობდა მტკვრის მარჯვენა ნაპირზე. ბუნებრივი მდებარეობით ეს ადგილი მეტად მოსახერხებელი არის ცხოვრებისათვის: ის წარმოადგენს თითქმის ყოველმხრივ მაღალი კლდეებით მყუდროდ შემოფარვლულ პატარა, მაგრამ წყალმარავალ და უხვი მოსავლის მომცემ ფართობს. ეს ფართობი დაფარულია ხეხილითა და კაკლის ხეებით.

წერილობითი წყაროები თმოგვის შესახებ მეტად მცირეა. პირველად თმოგვი მოხსენებულია 914 წელს, როდესაც არაბთა სარდლობა — აბულ-ყასიმმა, თითქმის მთელი აღმოსავლეთ საქართველოს დამპყრობელმა, თმოგვს ალყა შემოარტყა, მაგრამ ვერაფერი დააკლო მას და იძულებული იყო გასცლოდა. ამის შემდეგ, თითქმის ორი საუკუნის მანძილზე, თმოგვი რამდენჯერმე არის მოხსენებული. ამ ცნობათაგან აშკარად ჩანს, რომ თმოგვის ციხე-სიმაგრე საქართველოს მეფის ხელში იყო და დიდ სახელმწიფოთა მოხელეებს ეძლეოდათ ხოლმე სამფლობელოდ. მეფე ბაგრატ IV დროს, როდესაც გამწვავებული ბრძოლა მიმდინარეობდა საქართველოს გაერთიანებისათვის, 1044-45 წლებში, პირველად არის მოხსენებული თმოგვის მმართველის სახელი — ფარსმანი. ფარსმანი მეფეს უძღვებოდა და მიმხრობდა ქართლის ერთს თანდღირეს ფეოდალს, კლდეკარის ერისთავს ლიპარიტს, ბაგრატის ცნობილ მოწინააღმდეგეს. 1088-89 წლებში, დიდი მიწისძვრის შედეგად, რომელმაც საქართველოს მრავალი სხვა ქალაქიც დააქცია, თმოგვიც დაინგრა. XII საუკუნის ბოლოს, თამარის მეფობის პირველსავე წლებში, თმოგვის მფლობელად აფრიდონი იხსენიება. აფრიდონი არ იყო დიდგვარიანთა შთამომავალი. ის ერთი იმ პირთაგანია, რომლებმაც დიდი სამსახური გასწიეს მეფე გიორგი III, თამარის მამას, მის წინააღმდეგ დიდგვარიანთა მიერ მოწყობილი შეთქმულების განადგურების დროს. აფრიდონმა პირადი ღირსების წყალობით, დაწინაურების მაღალ საფეხურს მიაღწია. იგი ვახდა მსახურთუხუცესი — ვაზირი, ანუ ერთი მიწისმფლობელი. აფრიდონის შემდეგ თმოგვი საქართველოს მხედრობითაა — ამირ-სპასალარს გამრეკელ თორელს გადაეცა, რო-

მელიც სიკვდილამდე (1190-91 წლებში) ფლობდა მას.

ამის შემდეგ თმოგვი სარგის ვარამის-ძე მხარგრძელს გადაეცა; ამიერიდან ეს ციხე-ქალაქი მხარგრძელთა საგვარეულოს ხელში სამეფვიდრო სამფლობელოდ გადაიქცა. ესე იგი ის მამიდან შვილზე გადადიოდა, ამიტომ მხარგრძელების გვარის იმ შტოს, რომელიც თმოგვს ფლობდა თმოგველები ეწოდა. მხარგრძელთა გვარი საქართველოს ერთ-ერთი გავლენიანი და წარჩინებული საგვარეულო იყო. ამ საგვარეულოს წარმომადგენლებს, თამარ მეფის დროს, დიდი თანამდებობები ეუწიათ. თმოგვის მფლობელის სარგისის ერთი ბიძაშვილი ზაქარია ამირ-სპასალარი იყო, ხოლო მეორე ივანე — ათა-ბაგი, მეორე პირი მეფის შემდეგ.

XIV საუკუნის დამდეგს, თმოგველნი კიდევ ორჯერ არიან მოხსენებულნი, მაგრამ ამ საგვარეულოს წევრთა სახელები, სამწუხაროდ, უცნობია.

1319 წელს, თმოგვი მეორედ დაინგრა დიდი მიწისძვრის შედეგად. იქნებ, ნაწილობრივ, ამითაც იყოს გამოწვეული, რომ თმოგვი თანდათანობით კარგავს მნიშვნელობას.

ოსმალო დამპყრობელნი მუდამ თავს ესხმოდნენ ამ მხარეს. XVI საუკუნის მიწურულში კიდევ გაბატონდნენ აქ და ყოველნაირად ცდილობდნენ შეეცვალათ სამხრეთ-საქართველოს მოსახლეობის ეროვნული შეგნება, მეურნეობა, სარწმუნოება, ზნეჩვეულებებისა და სახელმწიფოს მართვა-გამგეობის სისტემა. ქვეყანა დაქვეითების ვაზზე შედგა. მაგრამ ქართველმა ხალხმა მედგარი ბრძოლით შესძლო ეროვნული თვითშეგნების შენარჩუნება.

რუსეთთან საქართველოს შეერთების შემდეგ, სამხრეთ-საათბაგოს ნაწილი 1829 წელს გაწმენდილი იქნა თურქ დამპყრობლებისაგან. ამ კუთხის ის დიდებული ძეგლები, რომელნიც გადაურჩნენ ოსმალთა მძლავრობას ჩვენი წარსულის ძლიერებაზე დიდადებენ.

წარვიდნენ დრონი და ჩვენს ეპოქაში განახლებული და ბედნიერი საქართველო სიყვარულით კურთხება და სწავლობს თავისი წარსულის ძეგლებს, მათ შორის თმოგვის ციხე-ქალაქსაც.

**3. ციხარიზვილი
ა. ჯავახიზვილი**

იცი თუ არა თქვენ

... რომ ყველაზე დიდ იერიშებში, რაც კი ნაპოლეონს უწარმოებია მისი ჯარების რუსეთში შემოსევამდე, მონაწილეობდა არაუმეტეს 150 ქვემეხისა. რუსეთის არტილერია, როცა იგი 1807 წლის 27 იანვარს მოქმედებდა პრესის ვილაჟთან (ანტარია), ამ დროისათვის ყველაზე სისხლისმდევრულ ბრძოლაში,—170 ქვემეხისაგან შეესდგებოდა. მოროდინოს ბრძოლაში ნაპოლეონმა რუსეთის არტილერიის წინააღმდეგ გამოიყვანა სულ 157 ქვემეხი. ხოლო მარტო ერთ ბრძოლაში ბერლინის მისაღწეამებთან 1845 წლის გაზაფხულზე, საბჭოთა არტილერიისტიბი ცეცხლს უშენდნენ ერთდროულად 22.000 ქვემეხიდან და ნაღმმეტყობენინა.

... რომ ვლადივოსტოკი — შორეულ აღმოსავლეთის ერთ-ერთი ყველაზე დიდი ქალაქი და სსრ კავშირის უნივერსიტეტის ნავსადგური წყნარ ოკეანეზე—განადა მხოლოდ 1860 წელს. იგი შეიქმნა, როგორც სამხედრო პოსტი, და მასში მხოლოდ 1 სახლი და 20 მცხოვრები იყო.

...რომ კურილის კუნძულები—საბჭოთა კავშირის ხუთ ყველაზე აღმოსავლეთი განაპირა უბანი—წარმოადგენს 36 მთავარიანი კუნძულისაგან შემდგარ ჯაჭვს. მათზე მს ვულკანია, რომელთაგან 15 მოქმედია.

...რომ ნორმალურად განვითარებული, საღ ადამიანს შეუძლია აიტანოს ჰაერის ტემპერატურა 100 და ზოგჯერ 160 გრადუსიც კი, მხოლოდ შემდეგი პირობების დაცვით: 1) ჰაერის გახურება მიმდინარეობდეს თანდათანობით, 2) ჰაერი იყოს შერბილი და 3) ადამიანი უშუალოდ არ შეეხოს სითბოს სათავეს. ადამიანის ორგანიზმი მშინი ფაქტორად იმდენად არ აღიქვამს ამ მაღალ ტემპერატურას და ინარჩუნებს ნორმალურთან მიახლოებულ ტემპერატურას. იგი დიდ სიმბურჯალებს წინააღმდეგობას უწევს

ოფლის გამოყოფით. ოფლის აორთქლებმა კი ნთქავს დიდი რაოდენობის სითბოს იმ ჰაერთან, რომელიც ვარს ტრტყვის კანს და ამითვე ანელებს ჰაერის ტემპერატურას.

რა არის მილიონი

რა ზნირად ვლადპარაკობთ ჩვენ: „მილიონჯერ“, „მილიონი მოკითხვა“ და არც კი უფუქრდებით რაღვეთ იქნება ეს მილიონი.

ერთ ზაზვე დაწყობილი მილიონი ასანთი 45 კილომეტრის სიგრძისა იქნება, ხოლო ერთი მილიონი კაცისაგან შემდგარი რიგი—300 კილომეტრად. ერთი მილიონი ფურცლისაგან შემდგარი წიგნის სისქე რვასართულიანი სახლის სიმაღლეს მიაღწევდა; მილიონი გვერდის წაკითხვას, წარმალურ სამუშაო პირობებში, 30 წელიწადი დასჭირდებდა.

მილიონი წუთი 1,6 წელიწადს შეადგენს. მილიონი წუთის გამოყენებება მუშას 7 1/2 წელიწადში შეუძლია; მოსწავდე, ანბანის შესწავლიდან დაწყებული სრული საშუალო განათლების მისაღებად მილიონზე ნაკლებ წუთს ხარჯავს. ასე დიდია მილიონი მაგრამ ამავე დროს რაოდენ ბაქაწინაა იგი სამყაროში. მზესა და დედამიწას შორის მანძილს—150 მილიონ კილომეტრს—სინათლის სხივი სულ რაღაც 8 1/2 წუთში გადის. მზისაგან ყველაზე დაშორებულ პლანეტა პლუტონამდე 5 ათასი მილიონი კილომეტრია, და ამ მანძილს მზის სხივიც 5,5 საათში გადის.

შეიძლება თუ არა დაგვეჩიოთ მზეს

მზე ეშვება მორიზონტზე. შეიძლება თუ არა დაგვეჩიოთ მას, რომ იგი არ ჩავიდეს ჩვენთვის? შეიძლება. ცნობილია, რომ მზის მოჩვენებითი სადღეღამისო მოძრაობა ცაზე გამო-

წვეულია დედამიწის ბრუნვით თავისი ღერძის გარშემო. ამ ბრუნვის დროს დედამიწის ზედაპირის თვითველი წერტილი, გარდა პოლუსებისა, შემოხაზავს დედამიწეში წრეს, რომელსაც გეოგრაფიაში პარალელუბი ეწოდება. რაც უფრო შორს არიან წერტილები ეკვატორიდან, მით უფრო მცირე სიჩქარეა სპირო, რათა „დაგვეჩიოთ“ მზეს. ძნელი არაა ამ სიჩქარის გამოანჯარება.

ეკვატორის სიგრძე უდრის 40 ათას კილომეტრს. მასხალაზე—მზეს რომ ეკვატორზე „დაგვეჩიოთ“, საჭიროა დედამიწე 40.000 კილომეტრის სიჩქარე, ანუ 1.666 კილომეტრი საათში. მაგრამ, მაგალითად, არხანგელსკის განედზე საქმარისა 710 კილომეტრის სიჩქარე საათში. ასეთი სიჩქარის აღება კი შეუძლია თვითმფრინავს.

ასე, რომ თუ მფრინავი იფრენს არხანგელსკის მიმართულებით დასავლეთისაკენ საათში 710 კილომეტრის სიჩქარით, მზე მისთვის „შებერდება“ ცაზე დადგება მუდმივად დღე... ხოლო ფრენის სისწრაფის გადიდებით მზეც არა თუ არ დაეშვება მორიზონტზე, არამედ იწყებს თვითმფრინავზე მალა აწევას. მფრინავისათვის დღე დიდად გადიბეცა.

ყველაზე დიდი მდინარე ჩვენში

ჩვენს სახელმწიფოში ყველაზე დიდი მდინარეები ეს ციმბირის მდინარეებია. ობი, ენისეი, ლენა, ამური ეკუთვნიან მთლიან დედამიწის ზურგის უდიდეს მდინარეთა რიცხვს.

საბჭოთა კავშირში, მახინის სიდიდის მხრივ, ყველაზე დიდი მდინარეა ობი. მას მხოლოდ ადგილი უჭირავს მსოფლიოში. სსრ კავშირში ყველაზე გრძელი მდინარე (შენაკლებების სიგრძის ჩაითვლებულად) არის ლენა, ხოლო წყლის სიუხვის მიხედვით ყველაზე დიდი მდინარე ენისეია.

ლ. მუვილობაძე

ც ხ ვ ი რ რ ქ ი ა ნ ი ჩ ი ტ ი

საერთოდ ჩიტები სხვადასხვანაირად მალავენ ბუდეებს მტრის თვალისაგან. ზოგი ბუჩქებში და ხეზე აკეთებს ბუდეს, ზოგი ხშირ ბალახებში, ზოგი ხის ფულღურაში და სხვ.

ცხვირქიანი ჩიტი კი განსაკუთრებულად მწყობარია. იგი ეძებს შესაფერ ფულღურის და იმ აკეთებს ჩვეულებრივ ბუდეს, დასდებს კვერცხებს და ჩუქს ბარტყებს. მაგრამ როდესაც კი ბუდეში კვერცხებზე დაჯდება დედა ჩიტი, მამა-ჩიტი თავისი უზარმაზარი ნისკარტით ეზიდება თიხას და გულმოდგი-

ნედ ამოლესავს ფულღურაში დედაჩიტს, სტოვებს მხოლოდ პატარა ხერხულს, საიდანაც მხრუწვევლებით კვებას თავის მეგობარს, ბარტყების გამოჩეყამდე.

ამ ფრინველების საცევი პრავალფერონია: ისინი სჭამენ მცენარის სხვადასხვა ჩაყოფს, ხილს, მწერებს, ხშირად უნგრევენი ჩიტებს ბუდეებს და უჭამენ კვერცხებს და ბარტყებს.

ცხვირქიანი ჩიტი ცხოვრობს სამხრეთ აზიაში, აგრეთვე შუა და სამხრეთ აფრიკაში.

შ ი ნ ა ა რ ს ი

საბჭოთა კავშირის გენერალისიზმის ი. ბ. სტალინი (პორტრეტი) 1-3

ლიალი შაისი (წერილი) 2

ი. გრიშაშვილი — მეგობარი მიტომ მიწდა (ლექსი) 3

შ. შავლაშვილი — სიმღერა დიად გაზაფხულზე (ლექსი) 4

ა. ლომიძე — ზურაბის ოცნება (მოთხრობა) 5

ი. დოლიძე — აზერბაიჯანი (ლექსი. თარგმანი შ. ლუბანძისა) 7

ბ. ზარდალიშვილი — აზერბაიჯანის საბჭოთა რესპუბლიკა (წერილი) 8

ქ. მესხი — პატარა ცხენოსნები (მოთხრობა) 9

ა. სირაძე — ქუთაისის ნორჩი ტექნიკოსები (წერილი) 11

ვ. კურული — ტყის სიმღერა (ლექსი) 13

ბ. ფირცხალავა — თაიგული (მოთხრობა) 14

ლ. ხომერყი — ა. ვ. სუვოროვი (წერილი) 17

ნ. ტიხომოვი — თბილისი (ლექსი. თარგმანი დ. ცაგარლისა) 19

საქადრაკო დაფის ლევენდა. (თარგმანი შ. გვირჩიძისა) 20

ს. ცაიშვილი — სწავლისა და შრომის მომღერალი 23

მ. დემეტრაძე — მცენიერებამ დაიპყრო ეთერი (წერილი) 24

ლ. ძაგნიძე — კალამი და მელანი (ნარკვევი) 26

ვ. ცისკარიშვილი, ა. ჯაგაიშვილი — თბილისი ციხე (წერილი) 29

ლ. მშვიდლობაძე — ცნობისმოყვარეთა კუთხე 32

გ. ლეთაძე — ფუტკარი (ლექსი) 32

ა. ონიანი — ჩუნი შაისი (ლექსი) გარეკანის მე-2

ა. ებრაძე — ქალაქის კუთხე. გარეკანის მე-3

გარეკანის პირველი გვერდის მხატვრობა „შინ, საპირველთაზო დემონსტრაციის შემდეგ“, — კუთუნის მხატვ. ა. ბალაბუფის. გარეკანის მეოთხე გვერდის მხატვრობა — „მარულა“, — ეკუთვნის მხატვ. გ. ფოცხიშვილს.

პასუხისმგებელი რედაქტორი გ. კახუხიძე

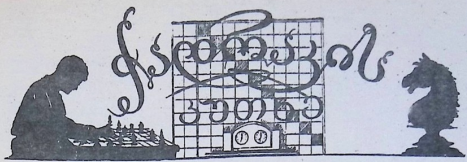
პასუხისმგებელი მდივანი ვ. თორღუა

სარედაქციო კოლეგია: ე. აგლაძე, დ. გვრიტიშვილი, ვ. ვარდიანიშვილი, გ. თავადაშვილი, მარიუჯანი, მ. მირიანაშვილი, ი. ნემსაძე, ზ. შენგელია.

რედაქციის მისამართი: თბილისი, ლენინის ქ. № 14. ტელ. 3-81-85

ს ე ლ ნ ა ქ რ ა უ მ ი ა ვ დ ი რ უ მ ს ა ტ უ მ რ უ ნ დ ე მ ა თ

შე 03171 ტირაჟი 7000. გამომცემლობის შეკვ. № 58 სტამბის შეკვ. № 646
 ლ. ბ. ზერიას სახელობის პოლიგრაფკომბინატი „კომუნისტი“, ლენინის ქ. № 14.
 მუშაის გარეკანი დაბეჭდილია „ზარია ვოსტოკას“ ოგსტ-მანქანაზე.

ს ვ ლ ე ბ ი * პ ა ი კ ი

ამ დაფაზე თერამეტი ფიგურაა. მათგან თექვსმეტი პაიკია. თუ წარმოვიდგინოთ რომ აქ დახატული კადრაკის დიაგრამა დგეს წინ, მაშინ ჩვენ ვთამაშობთ „თეთრებით“, ჩვენი მოწინააღმდეგე კი ითამაშებს „შავებით“.

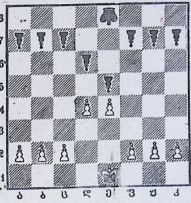
პაიკები მიდიან მხოლოდ წინ და მათ არა აქვთ უკან დახევის ნება. თეთრები მიდიან ჩვენგან, წინ, შავები კი—ჩვენსკენ. პაიკი მიდის წინ ერთ უჯრედზე. იმ შემთხვევაში, როცა პაიკს სრულიად არა აქვს სულა გაკეთებული, მაშინ შეუძლია ერთბაშად ორი უჯრედით წინსვლა.

დიდი ფრანგი მოკადრაკე და მუსიკოსი, ფილიდორი პაიკს „კადრაკის პარტიის სულს“ უწოდებდა.

კადრაკი, ისევე, როგორც ხელოვნების ყველა დარგი, ცდილობს ცხოვრების გულწრფელ

ასახვას, და ამით ალბათ აიხსნება ის წესი, რომ თუ ჩვენ შევცვლით ჩვენი ერთ-ერთი პაიკის უკანასკნელ პოზიციამდე მიყვანა, მაშინ პაიკი იღებს დაწინაურებას, „ის იზრდება“, გარდაიქმნება იმ ფიგურად, გარდა მეფისა, რომელსაც პირჩვეს თვითონ მოთამაშე. მეფედ პაიკის გარდაქმნა არ შეიძლება იმიტომ, რომ მოთამაშეთა ორივე მხარეს მხოლოდ თითო მეფე უნდა ჰყავდეს.

პაიკი, სხვა ფიგურებიდან განსხვავებით, ისე კი არ იღებს მოწინააღმდეგის ფიგურას, როგორც დადის. არმედ ირიბად მდებარე უჯრედზე. მაგალითად დიაგრამაზე მოყვანილ პოზიციაში თეთრ დ4 პაიკს შეუძლია აიღოს ე5 პაიკი. და პირიქით შავ ე5 პაიკს შეუძლია აიღოს დ4 პაიკი.

* გაგრძელება. დასაწყისი იხილეთ № 4.

პ. მბრალაძე,
სსრ კავშირის სპორტის ინსტიტუტი.

7/85-

КНИЖ
ГОСПУБЛИЧ. Б. П. А

1 12

3

ЗАРЯДОК
ЗАКОННОСТИ

